

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és érccmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váczi-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianinok a bel- és külföld leghirvesebb gyáraiból jótállás mellett a legelőőbb áron kaphatók.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

BLUNTSCHLI J. K.

A POLITIKAI PÁRTOK.

Fordította és jegyzetekkel kísérte

Ballagi Géza.

(8-rét, 200 lap.) Ára 1 ft 50 kr.

Frankenberg technikum.

Magasb technikai szaktanoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés és műszaki vegytan számára. Egyszeresmind előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának. Tüplaház. — A tanfolyam kezdete: április 15-én és október 15-én. Prospektusok minden könyvtár, s ingyért a Technikum igazgatósága által. 170 (1-5)

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen,

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerész Zombán Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű gyógyszerésztárában.

A hamisításoktól óvakodni kell! Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 135 (13-0)

Budapest, február 22-én 1874.

8-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ótször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmegjelölést elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

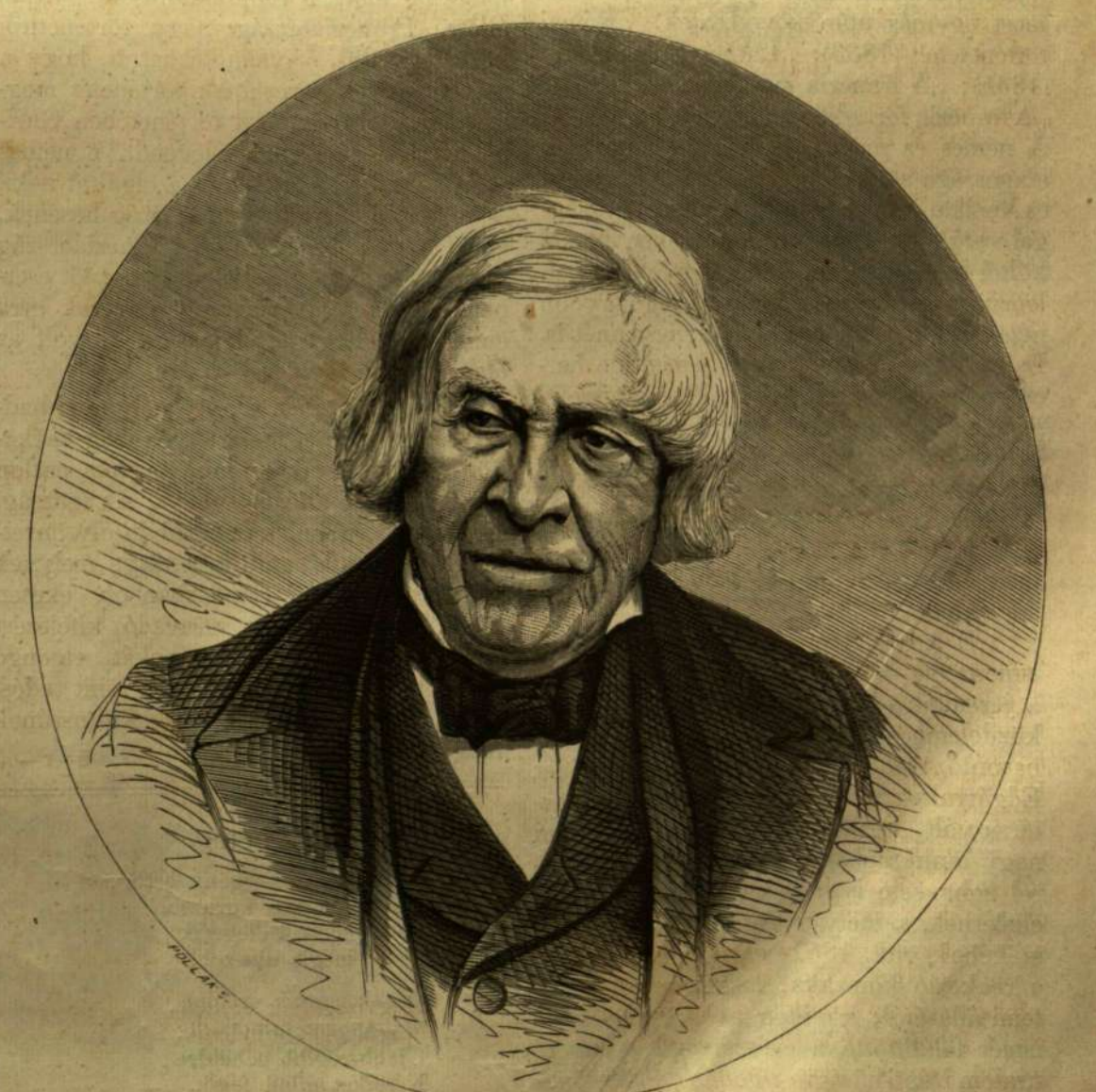
MICHELET GYULA.

1798 — 1874.

ikor a költői kedély tudományos észszel egyesül: ez az emberi szellemnek, értelmi irányban, kétségkívül a legszebb alakja. Nem sokaknak jut e szerenese s még kevesebbeknek annak teljes egyensúlyban léte. Néhol, nagy szellemekben, egyiknek vagy másiknak teljes hiányát látjuk: a tudós száraz ridegsége, vagy a költő teljes érzékhiánya a pozitív való iránt, nem ritka jelenségek; amaz kiállthatatlan s élvezhetetlen pedanssá tesz, ez csak a képze-

lőds szétfolyó alakjaiban gyönyörköd- tet, maradandóbb bees nélkül. A költői s tudományos irány egyesülése is, egy szellemben, a kettőnek kellő egyensuly nélkül, hol erre, hol arra billenti a mérleget; maga a nagy Götthe is e hibában szenvedett, tulnyomó levén benne a költő a tudós fölött. A költők közt mégis gyakrabban találunk valódi tudósokat, egy Shakespearet, Dantet, Petrarkát, Milont, kik tisztán költők maradtak s tudományos készletöket költői anyagul használják föl, mint megfordítva a tudósok közt valódi költöket, kik, mint egy Renan, tudományos buvárlataik eredményeit költői kézzel alakítják s a költészet zománczával tudják bevinni.

lőds szétfolyó alakjaiban gyönyörköd- tet, maradandóbb bees nélkül. A költői s tudományos irány egyesülése is, egy szellemben, a kettőnek kellő egyensuly nélkül, hol erre, hol arra billenti a mérleget; maga a nagy Götthe is e hibában szenvedett, tulnyomó levén benne a költő a tudós fölött. A költők közt mégis gyakrabban találunk valódi tudósokat, egy Shakespearet, Dantet, Petrarkát, Milont, kik tisztán költők maradtak s tudományos készletöket költői anyagul használják föl, mint megfordítva a tudósok közt valódi költöket, kik, mint egy Renan, tudományos buvárlataik eredményeit költői kézzel alakítják s a költészet zománczával tudják bevinni.

MICHELET GYULA.

lőds szétfolyó alakjaiban gyönyörköd- tet, maradandóbb bees nélkül. A költői s tudományos irány egyesülése is, egy szellemben, a kettőnek kellő egyensuly nélkül, hol erre, hol arra billenti a mérleget; maga a nagy Götthe is e hibában szenvedett, tulnyomó levén benne a költő a tudós fölött. A költők közt mégis gyakrabban találunk valódi tudósokat, egy Shakespearet, Dantet, Petrarkát, Milont, kik tisztán költők maradtak s tudományos készletöket költői anyagul használják föl, mint megfordítva a tudósok közt valódi költöket, kik, mint egy Renan, tudományos buvárlataik eredményeit költői kézzel alakítják s a költészet zománczával tudják bevinni.

lőds szétfolyó alakjaiban gyönyörköd- tet, maradandóbb bees nélkül. A költői s tudományos irány egyesülése is, egy szellemben, a kettőnek kellő egyensuly nélkül, hol erre, hol arra billenti a mérleget; maga a nagy Götthe is e hibában szenvedett, tulnyomó levén benne a költő a tudós fölött. A költők közt mégis gyakrabban találunk valódi tudósokat, egy Shakespearet, Dantet, Petrarkát, Milont, kik tisztán költők maradtak s tudományos készletöket költői anyagul használják föl, mint megfordítva a tudósok közt valódi költöket, kik, mint egy Renan, tudományos buvárlataik eredményeit költői kézzel alakítják s a költészet zománczával tudják bevinni.

E legutóbbi s legritkább jelenségek közé tartozik Michelet Gyula is, a híres francia történetíró s bölcsész, a kinek febr. 9-én Párisban történt halála nemcsak mély sajnálkozást költ azokban, kik a „Tengerről“, a „Nőről“ s a „Szerelmről“ írt bölcsész-költői gyönyörű könyveit olvasták, hanem, bár 76 éves korában következett be, a korai halál leverő érzetével tölti el mindazokat, kik fájdalommal gon-

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek s minden könyvtáránál kaphatók:

Uj olvasó és teljes kiadás négy kötetben.

Kisfaludi Kisfaludy Károly minden munkái.

A Kisfaludy-társaság megbízásából szerkeszté TOLDY FERENCZ. Hatodik összes kiadás. Négy kötet füzve 4 ft.

Nemzeti lant.

Magyar költők válogatott versei Kazinczytól maig. Összeállította Kuliffay Ede. Ára füzve 2 ft. — Diszkötésben 3 ft.

Hölgyek lantja.

Magyar költőnők műveiből. Szerkesztette Zilahy Károly. Egy aczélmetszettel. Második bővített kiadás Ára füzve 2 ft. — Diszkötésben 3 ft.

KISFALUDY SÁNDOR. HIMFY SZERELMEI.

Második kiadás. A költő arezképével. (382 lap, 16-odré. Nyomt. pap., füzve 80 kr. Velinpapiron, füzve 1 ft 20 kr, kötve 2 ft.

Háztartásokban nélkülözhetlen közhasznú vegytani készülékek.

A szobapadlók önmaga beeresztéséhez „szobatisztító segélye nélkül“

Kártékony féreg, bogár, egér, patkány sat. irtó-szerek magyarországi főraktára: Ries Guttmann patkány, egér, mezel egér, vakandók és svábbogár-irtó-szere, pléh-doboz utatással ft 1.20. Ries Guttmann poloska-irtó-folyadék, átvégzője 65 kr. Ismételődóknak Zacherl L. rovarirtó-por, átvégzője 35 kr. 1/2 fontos pléh-dobozban 80 kr. pléből készült fűtőben 50 kr. poloska-irtó-folyadék átvégzője 50 kr. Insecticide Vici, legjobb párisi rovarirtó-szer, átvégzője 30, 45 és 75 kr. Base és a molyirtó folyadék 40 kr.

Szobafüstölők. Füstölő-szalag 50 ft. ft 1. Királyi füstölő-por 60 ft. Füstölő-gyertyák 60 ft. Füstölő-papír 25 ft. Valódi breiföldi víz 40 ft. Lóbi szobafüstölő essenciája 55 ft. Eau de vie de Lavande 30 ft. Legfinomabb ft 1.40. Desinfectio Fluid 85 ft. Violapor, a fehérnemű kősz, csomagja 30 ft.

Kitűnő peccsőtisztító-szerek Bröner - féle peccs- víz 30 és 50 ft. aqua aromatica 80 ft. angol peccs-essencia 70 ft. Levkam M. peccs-víz 35 ft. phec 30 ft. benzín 25 ft. Illatos ep-peccsőtisztító szappan 20 kr. Gress extractor keszülék 40 ft. enri-volr tenálók elválasztása, 30 ft.

Anyák különös figyelmébe ajánljuk GEHRIG testvérek berlini 1-60 rangú gyógyszerészs és udvari szállítók gyermekek fogzását előmozdító villanyos fogzó-szalagjait.

A fogzás a gyermek csiridő életében az első jelentékeny tevékenység. Ezen bárony-szalagok az eddig felalított szerek között leghatékonyabban bizonyultak ezen gyakran elvezénylyos átmenet könnyű és fájdalommentes elvégzésére, s azal járó göröcsök és láskatöli megmenekedésére, mi csúnya a fogzás jelentőségéről a gyermek nyakára kitértnek s egész tartamára rája hagyandak.

Minden szalag „Gehrig testvérek“ czéggel és utatással ellátott dobozban van helyőve. Ára 1 ft.

Rugany-tárgyak. Perrot rugany manna gyermek-szappan, 100 ft. Rugany szappan, 100 ft. Rugany szappan, 100 ft. Rugany szappan, 100 ft. Rugany szappan, 100 ft.

Butorok s egyéb tárgyak felfrissítéséhez Kallan lakója, festett, nem fenyveszt butorok, málszáraknak est. 1 fontos üveg ft 2. Wieslén fényesítő pépje, szeszűtő butorokhoz 80 ft. Kallan T. folyékony fényesítője fenyveszt butorokhoz 85 ft. Masse R. univerzál-lakója 60 ft. Wagner Günther fírná-za 45 ft.

Folyékony enyv és kitűnő ragasztó-pépek Nadler hideg folyékony enyv, honi készítmény, 50 ft. Wagner féle folyékony enyv, 35 és 65 ft. Colle blanche a froid Dumoulin, 60 ft. Meud al Cement 50 ft. Ragaszték Vermon Lajostól 35 ft. Cement-Cerami-que 60 ft. Amerikal univerzál-cement 35 ft. kitűnő ragasztószerek törtöl perzellán, üveg, kristály, agyag, tajktárgyak sat. számára.

Fehérnemű-jelző, írótenák Perry Marking ink 40 ft. Jetoline ft 1. Wagner necessaire; jelzőtenák, alphabé-tumot sat. tartalmazó, ft 2.50. Éfényesítő tenák a fűtő levelezéshez, 25 ft. Kék levelező tenák 25 ft. Róm fehér-tenák 25 ft. legfinomabb carmin-tenák 30 ft. Fritsch reform-kivonat, ára ft 1. Kitűnő mosó-tenák, 35 és 60 ft. Viola-kék írótenák, 35 ft. Anilink író-tenák, 45 ft. Alizarin írótenák, 10, 30 ft.

Kitűnő fogtisztítószerek. Sula de Boute-mard illatos fogpépe 35 ft. Dr. Pfeffermann fogpépe ft 1.20. Popp J. G. növény-fogpora 63 ft. anatherin-fogpépe ft 1.22. anatherin-szájvíze ft 1.40. Anatherin-szájvíz rákhoz csimozt gyógyszer-tárból Bécsben, 40 kr. Dr. Faber M. K. kitűnő fogpora Puritas ft 1. Dr. Matha Rubin fogpora ft 1. Frau Nughlich fogpépe 30 ft. chinain-fogpora 40 ft. Pelletier M. J. valódi odontinje ft 2.25.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany felcipők: gyermek 90 kr. lány- kák ft 1, hölgyek ft 1.15 és urak részére párja ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-czipők, párja ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsokók, láb-főrtők, 10 láb-mentők, esernyők, gyermek-sző- gők, babák és egyéb játékok.

Michelet is, míg a betűkkel megbarátkozott, a könyvekhez is nagy kedvet kapott s türes óráit olvasgatásra használta föl. Első kedvenc könyve egy görög mythologia volt: a történelmi s mondai anyag, az igazság és költészet e csodás vegyülete; mily jóslat ismét! Fogékony eszét megragadta a tudvágy s kicsikarta apjától, hogy iskolába járassa. Későn kezdvén, későn is végezhetett; 23 éves korában tette le a zárvizsgát, de oly fényes eredménnyel, hogy egy kisebb tanintézetnél, a Ste-Barbe-colleében azonnal tanáru alkalmazzák, a ki még az imént tanuló, s tíz év előtt még nyomdászinas volt.

Első művei iskolai könyvek voltak, szakában, a történelemben. „Az új-kor történelme időszaki táblákban“ már 1825-ben megjelent; ezt egy pár hasonló követte évenként; 1828-ban pedig „Az új-kor történelmének vázlata“, mely számtalan kiadást ért s ma is a legelterjedtebb iskolai könyvek egyike Franciaországban.

A júliusi forradalom készen találta benne a szabadság s a modern eszmék egyik apostolát. Előadásai s könyvei által egyaránt a szabadelvű tanár és történetíró hírnevére tett szert, s hogy kutatásainak, melyektől méltán vártak nagy történelmi műveket, tágabb tér nyílt: a júliusi kormány őt az országos levéltár történelmi osztályának igazgatójává nevezte ki. S mivel ugyanekkor jelent meg, már magasabb szellemben írt első történelmi műve, „Bevezetés az egyetemes történelemre“ (1831), melyben a történelmet „a szabadság vajadásának“ nevezi, — a miniszterre lett Guizot őt előbb helyettesévé, aztán végleges utódává nevezte ki a Sorbonne történelmi tanszékére. Történelmi munkái most egymás után következtek: „Római történelem“ (1833); „Luther emlékiratai“ (1835); „A francia jog eredete“ (1837); „A francia forradalom története“ s mások. A nemes és magas szellem, a kutatások alaposága s a kidolgozás bája, a bölcsészeti és kritikai iránynak a történelmi igazsággal való egyesülése s a mindezekben előmlő költői kedély, a mi mind e műveket jellemzi, megszerezte számára a legnagyobb népszerűséget mellett az údvagyat is. Lajos Fülöp, leányának, Clementine hercegnőnek oktatását bízta rá, s egyszersmind a Sorbonne tanszékéről a Collège de France-ba választott az erkölcsi és politikai tudományok akadémijába. Az Institut is tagjai közé választá. Tanári széke politikai szószék lón, honnan a szabadság eszméit hirdeté, az ifjúságot lángra gyújtó szavakban.

„E korszakban“, — írja róla egyik ismertetője — „előadásait, valamint iratait a jezsuiták elleni küzdelem jellemzé.“ E küzdelemben Franciaországnak egy másik, hasonló szellemű történetírójával Quinet Edgárral egyesült, ki az egyetemen is karátarsa volt. Együtt írták a jezsuiták elleni nagy munkájukat, melyet bizonyos oldalról soha sem is tudtak megbocsátani Micheletnek, s mely végre is egyetemi tanszékébe került. 1851-ben ugyanis, beállván a reakció korszaka, megfosztották egyetemi állásától; s midőn az új restauráció ismét föllállította a császárságot s az új uralom iránti hűségére minden tisztviselőnek meg kelle esküdni, Michelet később volt az országos levéltárnál elfoglalt fizetéses állásától is megválni, mintsem az esküt letegyte. Magányba vonult, hogy kizárólag

az irodalomnak élhessen, mely neki különben független állást biztosított.

Nagy munkájából „Franciaország története“ből már ekkor öt vagy hat kötet forgott közkezen. Első kötete 1847-ben jelent meg, s az utolsó a tizenhatodik, tavaly. Hogy be nem fejezhette, az irodalom legnagyobb veszteségei közé tartozik. E nagy munka a legszelebb forrástanulmányokon alapszik s az alaposágot a legszebb olvasmány megragadó bájával egyesíti.

De a történelem, melyet annyi monumental munkával ajándékozott meg, korántsem meríti ki egész irodalmi munkásságát. Foglalkozott társadalmi, politikai és bölcsészeti kérdésekkel is, s mint pamphlet-író csaknem oly hírnevéssé lón, mint történelmi munkáival. E nemű műveiben majd a forradalom gyújtó fáklyáját lobogtatja, majd a gúny hajlékony s metsző vitért hordozza, mely mindig elevenre talál s nevetve ejti a halálos sebet, ellenfele leggyöngébb s legfedetlenebb oldalain. Mint költő eszmegazdag, gyöngéd és kellemes volt, ki bölcsészeti eszméket tudott a költői előadás leplebe öltöztetni s a társadalom és az élet nagy kérdéseit kellemes alakban és elragadólag fejtegette. „A nő“ — és „A szerelem“ című könyvei a házasság, a család és a társadalom nehéz kérdéseit ép oly mélységgel mint könnyűséggel tárgyalják. Ezekből s „A tenger“ című gyönyörű könyvéből a mi irodalmunkba is sok van áttűltve. Telve finom vonásokkal, mely bepillantással a természet s az emberi szív rejtelmeibe, egy költő lelkesedésével s egy filozóf nyugalmával tárgyalja a legszebb s örök érdekű kérdéseket.

Híven élte előzményeihez, az utóbbi háborúk alatt a republikánusok pártján állott. Franciaország nagy történetírói közül egyedül ő vállalkozhatott, hogy a hetvenes évek harcainak történetét megírja. Az utolsó háború történetében Garibaldi, a történelem és legenda e nemes alakját festi le s igazságot szolgáltat neki, és hála-jobbort nyújt Olaszország hősnének, hogy a veszélyben forgó Franciaország segítségére sietett, s elfeledte, hogy őt cserben hagyta Franciaország és csak arra emlékezett, hogy egykor segítette volt az olasz egység kivívásában.

Most már pihen a toll, mely a szabadság szolgálatában majd ötven évig működött. Nagy munkája mint csonka oszlop bevégeztlenül áll sirja fölött. Az igazság, melyet történelmi kutatásaiban oly önzetlenül s elfogulatlanul keresett, s melynek szóbeli s irodalmi előadásban oly ékesen szóló, meggyőző és elragadó kifejezést tudott adni, leghűbb bajnokát, rajongó imádóját gyászolja benne, ki mint tudós, költői kedélyét is az igazság kultuszának tette pappjává.

A beteg.

Gyámoltalan szegény beteg,
Beh sok orvos kuruzsol!
Ezer bajod emlegetik
És te mégis aluszol!

Megvizsgálják ereidet,
Megtapogat mindenik,
Ujabb-régibb seibeidre
Késeitek mind fenik.

Harsány hangon kiabálnak,
Rontják egymás hitelét —
Ő az, a ki talpra állít
Egy vágással legelőbb!

Valamennyi azt igéri:
Veszély nélkül amputál, —
Csak még egy-két méregeseppet
Előbb beléd diszputál.

Van-e, kit ez üres lárma
Maig is még érdekel?
Hol van az az igaz ember,
A milyen most ide kell?

Az a lárma, kiabálás,
Össze-vissza sok beszéd
Áldozni kész fiaidnak
Megzavarja az eszét!

Szegény beteg! mi kell néked?
— Nem e lármás gyáva had:
Hű fiaknak hő szerele,
Meg egy fillér áldozat!

De te alszol; nem tudod, hogy
Életed van mérlegen;
S a pióczák mégis most is
Lakmároznak véreden!

Szegény beteg édes anyánk!
Erdő napról napra fogy,
Csoda lesz, ha Sors vagy Isten
Megsegít még valahogy!

Kalocsay Kristóf.

Tellmarch.

(Hugo Viktor „1793“ című regényéből.)

... Az öreg nem mozdult. Nem gondolkozott, alig hogy álmadozott. Szendergő csönd, bizalmas némaság vette körül minden felől. A fővényhalmon még világos nappal, a sikon már homályos est volt. S az erdőben sötét éj. A hold föltűnt keleten; néhány csillag átragyogott a halványkék égboltozaton. A természet kimondhatlan szelidsége elringatta e szilaj tervekkel telt férfiú lelkét. Érezte, hogy az ő bensejében is hajnal hasad, a remény hajnala, ha ugyan ráillik e szó a polgárháború iszonyaira, a miket tervezett. Ugy tetszék neki, hogy leszállván a könyörtelen tenger hajzáiról s a szárazat érintve lábával, elmult egyelőre minden veszély. Senki sem ismerte nevét; egyedül állt; elrejtve mindenkitől, nem üldözve senkitől, még a gyanútól sem; az ellenség elvesztette nyomát, mert a tenger soh'sem árulja el a menekültöt. Végtelen nyugalmat érzett. Ha még így marad kissé, elszenderül.

E férfit, kinek feje fölött annyi vész s keblében annyi vihar tombolt, szokatlanul elbájoalta a nyugalom ez órájában a végtelen csönd égen-földön.

Nem hallott semmi neszt, csak a szelet, mely a tenger felől zúgott, de e szél folyvást zúg s alig mondható zajnak, úgy megszokja az ember.

Egyszerre csak fölugrott az öreg.

Valami felkeltette figyelmét; körülnézett a láthatáron. Szemei sajátságos érdekel egy pontra tapadtak.

A mit oly erősen nézett, a cormeray-i torony volt, messze benn a sikságon. Valami rendkívüli dolognak kellett ott végbemenni.

A torony körvonalait tisztán kivehette, valamint a torony és födele közt a harangházat is, mely mind a négy oldalán nyílt volt, ablaktáblák nélkül, mint szokás a bretagnei tornyoknál.

E harangház idénzős ablaka most hol kinyílt, hol bezárult; majd egész világos, majd ismét egész sötét lett; egyszer körszűrtül látszott rajta az ég, másszor megint nem; fény és árny szüntelenül váltakoztak. S e kinyílás és bezáródás minden másod-

perczen oly szabatosággal követte egymást, mint a kalapácsütések az üllőn.

Mintegy mérföldnyi távolságra állt a cormeray-i torony az öreg előtt. — Jobbra tőle a bagner-picani torony ágaskodott a felhők felé. Az öreg rátekintett, s látta, hogy ennek a toronynak a harangháza is kinyílik, meg becsukódik, mint a cormeray-i.

Balra tekintett a tanisi toronyra; a tanisi torony harangháza is kinyílt, meg becsukódott, mint a bagner-picani toronyé.

Végig nézett egyenként valamennyi tornyon, melyek a láthatáron mutatkoztak; balra Coudis, Précey, Crollon és Croix-Avranchin tornyai; jobbra Raz-sur-Couesnon, Mordrey és Pas tornyai s egyenest előtte a pontorson-i. Valamennyi torony harangháza fölváltva elsötétült, meg kivilágosodott.

Mit jelent ez?

Azt jelentette, hogy mindentütt kongatják a harangokat.

S hogy ily szabályosan föltűnjenek, meg eltűnjenek a harangok, erősen kellett kongatni őket.

Mi ezébből? Bizonyosan félreverk.

Félreverk a harangokat. Dühösen félreverk. S félreverk mindentütt, minden toronyban, minden templomban, minden faluban s még sem hallatszik ide semmi.

A távolság okozta, mely elnyelte a harangszót, és a szél, mely a tenger felől fűtt s minden hangot a láthatáron tularagadott.

A harangok dühös kongatása s a mély csönd egyidejűleg: nem képzelhetni valami kísértetieset!

Az öreg nézte és hallgatta.

Nem hallotta a harangozást, de látta. Látni a harangozást — csodálatos érzés.

Miért verik félre e harangokat?

Miért?

Ki ellen?

Bizonyos, hogy valakit üldöznek.

Ki?

A vasember megrezzent.

Ő nem lehet az. Nem sejtették, hogy megérkezik; lehetetlen, hogy a kormánybiztos képviselők már értesültek. Hisz az imént szállt csak a partra. A corvette, melyen jött, valószínűleg elsüllyedt a nélkül, hogy egy embere megmenekült volna. S magán a corvette-en sem ismerte senki az ő nevét.

A harangok folyvást dühösen lóbálóztak. Gépiesen nézte s számlálta mozdulataikat, s álmadozó lelke egyik esélyről a másikra szökte, hánykódott mint akkor szokás, mikor a teljes biztonságra a bizonyos vész következik. A vészharangok e kongatását azonban többféleképp lehetett magyarázni, s elvégre is megnyugodott az öreg, ezt ismételvegívén magában:

— De mit is töröm a fejem rajta? Hisz senki sem tudja megérkezésemet s senki sem tudja nevemet.

Néhány perc óta halk zörejt hallatszott fölötté és mögötte. Mint mikor a falevél zörög a szélzúgáson. Az öreg nem ügyelt rá eleinte, s csak midőn a zörejt tovább tartott, fordult hátra. Valóban levél volt, de papiruslevél. A szél épen az öreg ember feje felől iparkodott letépni egy széles hirdetőt, melyet nem rég ragaszthattak a mérföldmutatóra, mert egészen nedves volt még. A szél könnyen

belékapaszkozhatott s egyik szélén le is szakította.

Az öreg a tulsó oldalról jött a fővényhalomra, s midőn fölért, nem vette észre a papíros.

Most fölállt a sarokköré, melyen tilt s kezét rá tette a hirdető sarkára, melyet a szél libegtetett; az ég derült volt; az esthajnal juniusban sokáig tart; a dűna alját már ellepte a sötétség, de odafenn még világos volt s a hirdető egy részét, mely öreg betűkkel nyomtatott, el lehetett olvasni. Az öreg a következő sorokat olvasá:

Az egy és oszthatatlan francia köz-társaság nevében!

„Mi Prieur de la Marne, népképviselő s kormánybiztos a „Côtes-de-Cherbourg“-i hadseregnél, rendeljük és parancsoljuk a mint következők: Az ugynevezett Lantenac marquis, volt fontenay-i vicomte, állítólagos breton herceg, ki alattomban kiszállt a granville-i parton — ezennel törvényen kívül helyeztetik. — Fejére díj tűzetik. — A ki élve vagy halva átszolgáltatja, hatvanezer livres jutalmat kap. — Ez összeg nem papíros pénzben, hanem aranyban fizetetik. — Egy zászlóalj a côtes-de-cherbourg-i hadseregből rögtön kiküldetik a volt marquis nyomozására. — A községek fölhívhatnak segédkezet nyújtani.

Kelt Granville községében 1793. jun. 2. Prieur, de la Marne.“

E név alatt még egy másik állott sokkal kisebb betűkkel, melyet azonban a növekvő homály miatt nem lehetett elolvasni.

Az öreg szemére vonta kalapját, fölhuzta tengerészköpenyét egész válláig, s gyorsan leszállt a dűnáról. Belátta, hogy jó lesz már most neki nem sokat késni e világos magaslaton.

Lehet, hogy máris sokat időzött ott. A fővényhalom teteje volt az egész tájon az egyetlen pont, mely látható maradt.

Mikor az öreg leért, a homály védszárnyai alatt meglátsá lépteit.

A majorság felé indult, azon irányban melyet kijelölt magának; hihetőleg biztosítva vélte magát ez oldalon.

Pusztas s elhagyott volt minden. Ily késő órában nem igen járnak kiinn az emberek.

Egy sűrű cserje mögött megállt, leoldotta köpenyét, kifordította ködménét a bundás felére, aztán megint nyakába kötötte egy madzaggal a köpenyt, mely összevissza volt rongyolva.

A hold nyájasan világított.

Az öreg elérkezett oda, a hol az ut kétfelé ágazott s hol egy ódon kőkereszt emelkedett. A kereszt alján egy négyyszögű lap fehérlett, valószínűleg ama hirdető párja, melyet az imént olvasott. Közlebb lépett.

— Hová megy ön? — szólt egy hang.

Az öreg visszafordult.

Egy férfi állt a sűrűség közt, természetes mint ő, öreg mint ő, ősz mint ő s még rongyosabb mint ő. Majdnem szakasztott mása.

Ez ember hosszú farkos botra támaszkodott s így szólt:

— Azt kérde, hogy hová megy ön?

— Előbb tudni szeretném, hogy hol vagyok? — szólt az öreg csaknem büszke nyugalommal.

Amaz viszonzá:

— A tanisi urolalomban, s én vagyok a környék koldusa, ön pedig a környék ura.
— Én?
— Igen, ön, Lantenac marquis ur!

Lantenac marquis, ezentul nevének nevezetük, méltósággal felelt:

— Jó, Fogass el.
A koldus folytató:
— Mindketten ithon vagyunk. Ön a kastélyban; én az erdőben.
A marquis közbevágott:
— Elég. Végeztünk, Fogass el.
A koldus folytató:
— Ön a Herbe-en-Pail majorba szándékozik nemde?

— Igen.
— Ne menjen oda.
— Miért?
— Mert ott tanyáznak a kékek.
— Mióta?
— Három nap óta.
— Ellenszögültek-e a major- és a falubeliek?

— Nem. Kitértak minden kaput.
— Ah! — szólt a marquis.

A koldus újjával a majorsági épület tetejére mutatott, mely némi távolságra kilátszott a fák közül.

— Látja ön azt a háztetőt, marquis ur?

— Igen.
— Azt is, hogy mi van rajta?

— Azt, a mi ugy libeg-lobog?

— Igen.
— Alkalmasint zászló.

— Trikoloz-zászló, jegyzé meg a koldus.

Ez volt a tárgy, mely a marquis figyelmét magára vonta már akkor, mikor a dűnán járt.

— Nem verik félre a harangokat? — kérde a marquis.

— De igen.
— Miért?

— Bizonyosan önt keresik.
— De nem hallani.

— A szél miatt.
A koldus folytató:

— Olvasta ön a hirdetőt?

— Igen.
— Üldözik önt.

S egy pillantást vetve a majorság felé, hozzátevé:

— Ott egy félzászlóalj tanyáz.
— Körtársaságiak?

— Párisiak.
— Nos, — szólt a marquis, — ha így van, menjünk.

S egyet lépett a majorság felé.
A koldus megragadta karját.

— Ne menjen oda?
— Hát hova menjek?

— Én hozzám.
A marquis rátekintett a koldusra.

— Az én lakásom, marquis ur, nem valami fényes, de biztos. Egy kis kunyhó, pinczénél is alacsonyabb. Padló helyett egy csomó omboly. Tető helyett galy és levél. Jöjjön, marquis ur! A majorban főbelövik. Nálam nyugton alhatik. Tudom, hogy fáradt ön. Holnap reggel tovább indulnak a kékek, s mehet ön a hová tetszik.

A marquis csodálkozva nézett ez emberre és kérde:

— Hát melyik részszel tartasz? Mi vagy? Körtársasági vagy királypárti?

— Szegény ember vagyok.
— Se királypárti? se republikánus?

— Egyik se.
 — A királyllyal vagy-e, vagy a király ellen?
 — Nem érek rá az effélékre.
 — Hogy vélekedel a mostani dolgokról?
 — Nincs miből élnem.
 — Mégis segíteni akarsz rajtam?
 — Láttam, hogy önt törvényen kívül helyezték. Mi az a törvény? Lehet valaki törvényen kívül is? Nem értem. A mi engem illet, hát én hol vagyok? Belül a törvényen, vagy kívül? Én bizony nem tudom. Avagy a törvényen belül van-e az ember akkor, ha éhen hal?
 — Mióta halsz te éhen?
 — A mióta élek.
 — S mégis megmentesz engem?
 — Igen.
 — Miért?

— Mert azt mondtam magamban: Ime egy, a ki még szegényebb, mint én. Én legalább szabadon lélek; neki az sem szabad.

— Igaz. S te megmentesz engem?
 — Kétségkívül. Mi most testvérek vagyunk, nagyságos uram. Én kenyéért koldulok, ön életéért. Mindketten koldusok vagyunk.

— Te e szerint nem tudod, hogy fejemre dijt tűztek?

— Tudom.
 — Honnan tudod?
 — Olvastam a hirdetményt.

— Hát tudsz olvasni?

— Igen. Irni is. Butának látszom talán?

— De ha olvasni tudsz, s olvastad a hirdetményt, azt is tudod, hogy a ki engem átszolgált, hatvan ezer livrest kap.

— Tudom.
 — Nem papírpénzben.

— Olvastam. — Aranyban.

— Tudod-e, hogy hatvan ezer livrest nagy pénz?

— Igen.
 — S hogy a ki engem átszolgált, gazdag emberré lesz.

— Nos aztán?

— Gazdag emberré, nem értesz?

— Én is gondoltam erre. Mikor önt megláttam, így szóltam magamhoz: Lám, a ki ez embert átszolgált, hatvan ezer livrest kap s egyszerre meggazdagodik! Siessünk őt elrejtetni.

A marquis követte a szegény embert.

(Folyt. követe.)

Oroszországi ruthén pásztorok.

A nagy orosz birodalom különböző szláv törzsei között a déli részeken jelentékeny helyet foglalnak el a ruthének. A ruthének (russzinek vagy kis-oroszok), kik a Pruth bal-

partján a megmérhetetlen orosz lapály nyugoti szélén laknak, bizonyos tekintetben átmenetet képeznek Galiczia és Bukovina ruznyákjaitól. Azokkal is, ezekkel is egy és ugyanazon törzsből származván, földművelő és pásztorok egyik népfajtól sem sokat különbözik sem külalakban, sem szellemi tehetségeiben, sem pedig nyelvében; szokásaiban és életmódjában is csak itt-ott szenvedett némi változást, mi ama körülménynek tulajdonítható, hogy a ruthének síkságon laknak s ennél fogva már közelebb állnak a kozákokhoz, mint Galiczia és Bukovina ruznyákjaihoz.

A Pruth mellett lakó ruthének főleg baromtyészésből élnek s összes gazdaságuk nyájakban áll, melyek élelmet és ruházatot adnak nekik. Minthogy a fítlan sivatag lehetlenné teszi, hogy faházakat építhessenek, mint Bukovinában, többnyire földkunyhókban laknak, de az év legnagyobb részén át nem ott-

OROSZORSZÁGI RUTHÉN PÁSZTOROK.

hon, hanem nyájakkal künn a mezőn tartózkodnak. Nyájaikkal bebarangolják a végtelennek látszó sivatagokat, s különösen a kecskék úgy hozzá vannak már szokva gazdáikhoz, hogy mindenfelé nyomom követik őket s képesek inkább a nyájtól elszakadni, csak hogy szeretett gazdáik közelében lehessenek. Sokan e körülményből kiindulva hajlandók lennének a „kozák” szót a „koza”-ból (kecske) származtatni, ha történelmileg nem volna bebizonyítva, hogy amaz elnevezés „kazak” török-tatár szótól származik, mely rablót jelent, s Ukrajna kis-oroszait a XVI-ik században tisztelték meg vele.

A régibb századok e félelmes rablói jelenleg a legbékésebb pásztorok, kik a harezi kalandok helyett ma inkább a zenében, éneken és táncban gyönyörködnek. A mellékelt rajzon látható egyik pásztorfiú a ruthén-kozák legkedveltebb hangszerén a „szopilján” vagy „dudkán” — egy fuvola-szerű sipon ját-

szik, melynek ritka pásztorfiú tarisznyájából szabad hiányoznia. Ezt fuvját ők otthon, a mezőn, lóháton és gyalog szakadatlanul, mikor békés foglalkozásuk megengedi. Dallamaik többnyire szomorúak, mélabusok, mint a szláv törzsből származott népek nemzeti dalai szoktak lenni. Olyan idylli képet, melyet rajzunk föltüntet, százával találhatunk a Pruth partján aránylag csekély területen. E kellemes pásztori jelenetek Virgilius eclogáit (pásztori dalait) juttatják eszünkbe.

Gróf Ledochowsky.

Az állami és egyházi hatalom között ez időszert Európaszerte folyó versengés, de különösen a Németországban már valósággal kitört nyílt küzdelem, melyet a legközelebbi vatikáni zsinat idézett föl, egyszerre több római katolikus egyházfejedelem személyét tette az általános érdeklődés, a közfigyelem tárgyává.

Az egész mivel világot feszült kíváncsisággal kíséri e világmozgó érdekek háboruját, melynek kimenetele bizonyára forduló pontot képezend az emberiség kulturtörténetében. Hatalmas tömegek állnak a két táborban, innen úgy, mint tulfelől s a tömegek élén elszánt, határozott, akaratzilárd emberek, kik készek mindent föladni az általuk védett ügy érdekének s készek folytatni a harcot egész a teljes diadalig vagy összerokadásig.

Nem itt van helye, hogy e küzdelmek irányában állást foglaljunk. A mindenesetre érdekelt, de hideg és lehetőleg tárgyilagos néző szerepére szoritkozunk tehát, midőn e nagy mozgalom tüneteit figyelemmel kísérjük s bemutatjuk a Vatikán ügyének egyik legerélyesebb, mondhatnók vakmerő előharcosát, a poseni érsek, gróf Ledochowsky Micislaw Halka személyében, ki a római apostoli székek született legatusa, s a pápának házi praelátusa.

Ledochowsky 1822-ben október 29-én született ősei egyik birtokán. A legrégebb és legtekintélyesebb lengyel nemesi családok egyikéből származik, mely Lengyelország földarabolatása előtt nem egy jeles „starost”-ot, nem egy kitűnő vajvodát szolgáltattott hazájának, s melynek tagjai különösen az egyház szolgálatában foglaltak el tekintélyes méltóságokat.

Micislaw nem a legidősebb volt testvérei között, miért is a lengyel emigrációnak nemesi pártjához tartozó s tagjai közt több rajongó hazafit számláló családjá, papi pályára szánta őt. Így jutott Ledochowsky az „Academia ecclesiastica dei Nobili” seminariumba Rómában, hol abban a finom, félig udvaronezi, félig papi nevelésben részesült, mely az egyházi magasb méltóságok viselőinél megkívánatik.

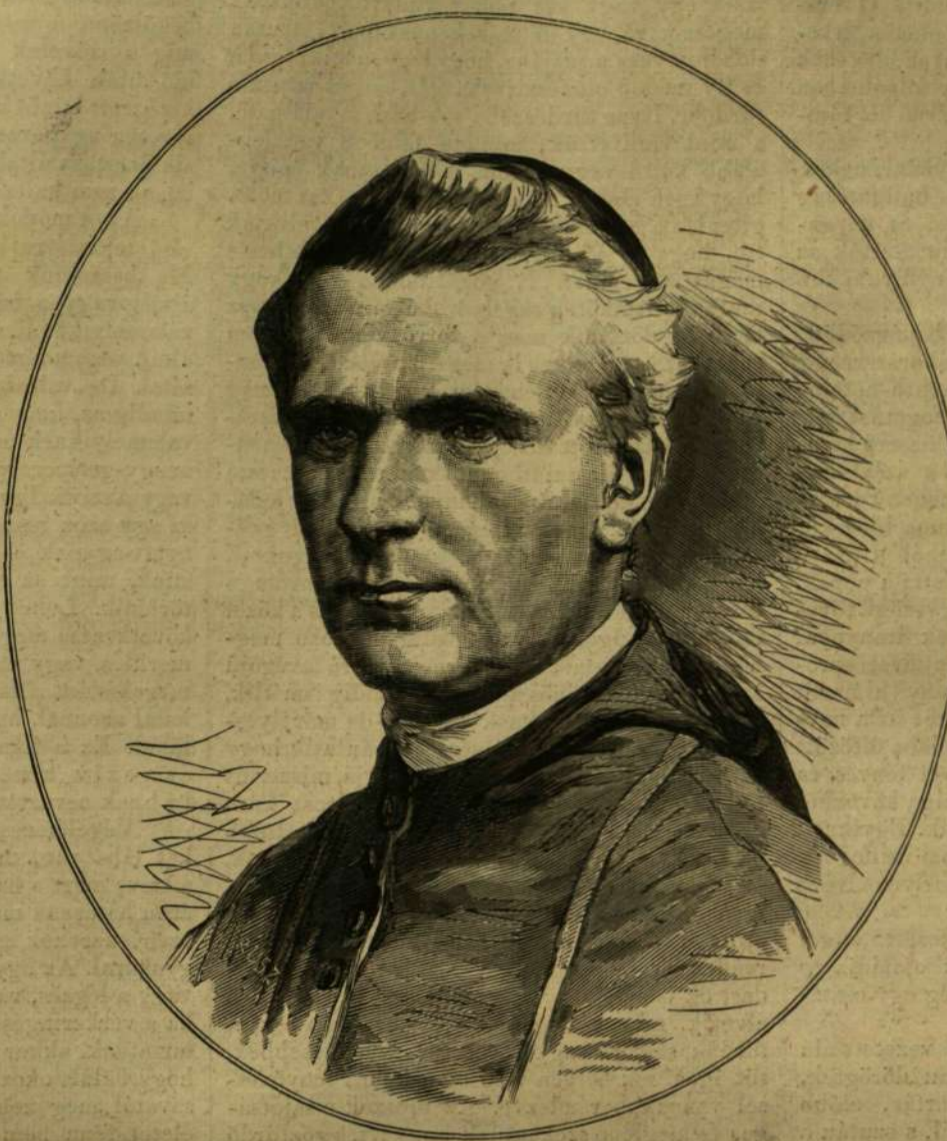
Ledochowsky a diplomai pályára készült, s huzamos ideig dolgozott az apostoli székek külügyi bibornok-titkári hivatalában, a hol több ízben bízták meg fontos küldetésekkel, még mielőtt a brüsszeli udvarhoz pápai nuntius s egyidejűleg in partibus eraekké kanonizáltatott volna. Így a többi közt az ötvenes évek vége felé mint apostoli nuntius Kolumbia délamerikai szabad államba küldetett,

hogy annak elnökét az egyházi érdekek terjesztésében és szilárdításában támogassa, mit azonban a szabad-elvű párt erőfeszítése meghusított.

Ledochowsky a legnagyobb mértékben bírja a pápa és külügyének, Antonelli bibornoknak bizalmát, a mit a római curia érdekeinek, kivált Belgiumban és Hollandiában tett szolgálataival ki is érdemelt.

1861. nov. 3-kán konsekráltatott thebai püspökké in partibus infidelium, s 1865. decz. 12-én választatott poseni érsekké, mely minőségében 1866. jan. 1-én praconisáltatott s még az év ápril havában beigtattatott.

Gróf Ledochowsky Micislaw szereplése az 1871-ki római zsinaton eléggé ismeretes. Azóta való működése, konok renitentiája az állam és egyház közti viszony rendezésére irányított német birodalmi törvények ellen, tiltakozásai, ellenszüléselei, pásztorlevelei, elfogása és börtönrre vetetése csak természetesen következmenyei annak. A német praetatusok között még égy sem akadt, a ki oly

GRÓF LEDOCHOWSKY, poseni érsek s lengyel primás.

rendületlen merészséggel mert volna dacolni a német kormányval, rendeleteivel és a birodalom törvényeivel, mint ő; egyik sem vallotta még be oly nyíltan, mint ő, hogy ő római sugallatoknak enged s e parancsokat magára nézve kötelezőbbeknek tekinti, mint a világi törvényeket.

Sz.-pétervári képek.

1. A Néva megáldása

Január 18-ka minden évben fényes ünnepély napja Sz.-Pétervárt; ekkor áldják meg a Néva vizét nagyszerű vallásos szertartások közepette. Minthogy az edinburghi herceg és Mária Alexandrovna orosz nagyhercegnő nászünnepélye épen az orosz új tájára esett, az orosz fővárosba összesereglett utazók és hírlaptudósítók több oly nemzeti szokás és ünnep részleteit ismertették meg, a melyeket azelőtt legfeljebb csak hírből és nevéből ismertünk. Ilyen kevésbé ismert ünnepély a Néva vizének minden év elején szokásos megáldása is.

SENYT-PÉTERVÁRI KÉPEK: A Néva megáldása az orosz vízkereszt napján.

Az említett napon a téli palota termei katonasírtokkal és az udvarhoz tartozó főbb emberekkel voltak zsúfolva. Délután 11 órakor a császár és kísérete a csári kápolnába érkezett, a melynek arany díszményeit az idegenek nem győzték eléggé csodálni. A kápolnában mindenki állott; csak a császár és császárné ül támlás székeken.

Az imádságokkal vegyített egyházi énekek élénk benyomást tettek a buzgó hallgatóság lelkére. A sz.-pétervári, moszkvai és novgorodi ősz metropoliták fölváltva teljesítették az isteni szolgálatot, gazdag díszményü ruhákba öltözve, nagyszerű segédlettel.

Epen mikor az isteni tisztelet bevégeződött, akkor kapott hírt a császár Berg tábornagyal haláláról. A császár azonnal a Dernouth-hotelbe sietett, hol már aznap reggel is látogatást tett a beteg hadvezérnél. E közben a kíséret kivonult a kápolnából; aláérkezett a szép márványlépcsőkön s egyenes hosszú menetet képezett, mely a téli palotától ama csinos kioszkig ért, melyet az önépítők alkalmából a Néva jegén emeltek. Két sorban álltak ott: a pópák, hosszú, vállig érő hajfűrtökkel négyzetű füvegeikben; a kart képező gyermekek arannyal himzett bíboröltönyökben, azután az udvari apródok fehér pantalonokban és arany himzett fehér felöltönyökben. A szolgálatot itt a novgorodi metropolita végezte, diszruhába öltözött pópáktól környezve, kik közöttben fényes és gazdag kötény imakönyveket és drága kövekkel kirakott arany keresztet tartottak. Egyiknek kezében egy értékes arany billikom csillogott, bibliai mondatokkal tele véste, a melyet a Néva vizéből fogtak tele meríteni.

A császár is csakhamar megérkezett, angol hercegi vendégei, továbbá egész családja és udvara, s végre a császári testőrség egy osztályának kíséretében.

A folyó partjáról falépcsőzet vezetett alá a jégre. Míg az ágyuk folytonosan dörögtek, megkezdődött az egyházi szertartás, előbb vallásos énekekkel, később imával, s ezután a billikomot egy keresztel együtt az e császár vágott jegnyilason át a Néva vizébe mártották. A megáldás csak néhány perczig tartott. A császár és a nagyhercegek megcsókolták a metropolita kezét s az orosz nemzeti zászlót a megáldott vízzel megszentelték. Végre a császár a billikomot ajkaihoz érinté s azután szokás szerint aranyokkal tele töltötte.

Azután a metropolita elindult, hogy a jelenlévőket szentelt vízzel megöntözze s utjában mindenki mélyen meghajolt előtte.

Ekkor a tömeg, mely addig a szertartás ajtások szemléletébe volt elmerülve, oda rohant, hol a jegen nyílás volt vágya és alig képzelhető buzgóssággal igyekezett a Néva vizéből a magával hozott edényeket tele meríteni. Sokan kezeit és arczukat is megmosták a megáldott, bár meglehetősen hideg hullámokban.

Mikor a császár kíséretével együtt eltávozott, a népségnek és katonaságnak minden léptenyomon ezt kiáltotta: „Egészség veletek!” — melyet a roppant közönség hangos éljenek között vizonzott a fejdelmek és kíséretének.

2. Orosz gőzfürdők.

Az oroszok épen úgy nem élhetnek fürdő nélkül, mint a keleti népek, s ha egy héten legalább egyszer nem fürdhetnek, már szerencsétlennek érzik magukat. Természetesen a meleg fürdőt sokkal jobban szeretik, mint a hideget, s épen ezért alig van Oroszországban valamire való falu, melynek gőzfürdője ne lenne. Különben a gőzfürdők használatára a természet maga kényszerítette az oroszokat, mert a testnek épen és tisztán tartására szükséges másféle fürdőt — a hideg éghajlat miatt — az év legnagyobb részén át nem használhatják, s mert számos orvos állítása szerint épen a gőzfürdők használata bizonyult be legalkalmasabb óvszernek és gyógyódnak ama bőrbetegségek és meghűlési bajok ellen, melyek Oroszországban a folytonos melegen öltözködés, az igen meleg lakások és a külső szabad levegő magasabb fokú hidege miatt oly gyakoriak. A gőzfürdők tehát Oroszországban épen oly gyűlölt helyekül szolgálnak a különböző állású és foglalkozású embereknek, mint nálunk a társas körök és nyilvános sétányok, s így az ottani társadalmi életnek szintén jellemző részét képezik.

Mikor az orosz nem jól érzi magát, — írja Petri J. K. az oroszokat jellemezve — megiszik egy vagy két pohár vodka (pálinkát), megeszik rá egy félmarék puskapor, azután dohánnyal veszi a szájába, hogy legyen mit rágnia, és ily módon előkészítve magát, siet az izzasztó fürdőbe. Ilyen fürdőszoba sok házában található, s mint említettük, minden faluban van legalább kettő vagy három. Ugy vannak építve, hogy igen magas fokra meg lehet azokat melegíteni, s a hol csak lehet, folyó mellett állítják föl, hogy a gőzfürdő után hamar kihűthesse magát az ember. E gőzfürdőben zöld vagy száraz nyírfaköteg segítségével nem csupán egész testetke dörögöljön a forró vízben, hanem ruháikat és ingeiket is meg tisztítják a mindenféle hivatlan és kellemetlen apró lakóktól, még pedig olyan formán, hogy az egyes öltönydarabokat a tűz fölött kirázzák vagy a forró kemencébe akasztják, minthogy ilyenkor a borzasztó hőség minden apróbb élőlénynek szörnyű halálát idézi elő. Sokan még azt az ártatlan gyönyörűséget sem szokták megtagadni maguktól, hogy az izzó fürdő-szobából vörösré kintzolt és földagadt tétstel kifutnak a szabadba és a közel eső folyóba ugorva, vagy pedig a hóban meg-hengergözve ismét visszatérnek a forró levegőjű szobába és a különös mulatságot addig ismétlik, a meddig épen jóllaknak vele. No de már ilyesmire igazán muszka természet kívántatik, hogy azt kiállja. Pedig sok utazó azt állítja, miszerint tőlők maguktól hallotta, hogy e furcsa kura igen kellemes érzést okoz nekik. Az alsóbb néposztályok női és leányai épen úgy tesznek, mint a férfiak és meztelen voltaként nem igen látszanak törődni. Az előkelő és gazdag oroszok többnyire kerti és mezei lakaikban rendeznek be maguknak gőzfürdőket, s a fürdést ők is épen úgy szeretik s épen oly gyakran élvezik, mint a szegényebbek. Azonban a gőzfürdők sokkal nagyobbak és kényelmesebbek, sőt igen sok helyen valóságos keleti fényűzéssel vannak berendezve. Az oroszok e sajátosságos és meglepő szokásának, hogy t. i. a gőzfürdő legnagyobb hősege után a legszigorubb hidegre is bátran s minden utóbj nélkül mehetnek: nem ok nélkül tulajdonítják természetük erőteljességét, ruganyosságát és kitartását, mert kora ifjúságuktól fogva szoktatják őket a külső természet és az élet viszontagságaihoz.

A gőzfürdő, a hogy azt jelenleg világszerre használják, némely utazók állítása szerint orosz találmány és Oroszországból terjedt szét használatára Európa többi részeiben.

A helybeli és általános halál.

(Huxley Elemi élettanából.)

Míg azok a különböző működések, melyeket az emberi test élet-tevékenységének nevezünk, meg nem szűnnek, addig a test él. E működések teljesítésének megszűnését, közönségesen halálnak nevezik. De valóságban a halálnak különféle nemei vannak, melyeket egymástól meg kell különböztetnünk, t. i. a helybeli és általános halál.

Helybeli halál történik minden pillanatban, s az élő test legtöbb, de talán minden részében. A bőrfelület és nyálkahártyák hámlásainak egyes sejtjei szűnnek nélkül elhalnak és eldobatnak, hogy mások által helyettesíttessenek, melyek később ismét elvetettek. Hasonló áll a vértesszövetekről és hihetőleg a szövetek sok más eleméről.

A helybeli halálnak ezen alakját, mely lényeges az élet kelte fenntartására, nem érezzük. De előfordul a helybeli halál néha nagyobb mértékben mint sértes eredménye, vagy betegség következtében. Az éges például hirtelen megülheti a bőrnek kisebb-nagyobb részét; vagy a bőrszövetek elhalhatnak, mint a fekélynél, mely dagasztatni ennek közepén támadt; vagy egy egész tag elhalhat, mint a fenésülés sajátságos jelensége mutatják. Némely szövet a helybeli halál után újra képződik. Nemcsak a bőr- és belhám minden alakja, hanem az idegek, kötszövet, csontok és némi részben az izmok is újra képződhetnek, még pedig nagyobb terjedelemben is. De a porcz, ha egyszer szétroncsoltatott, többé nem újul meg.

Az általános halál kétféle, u. m. az egész testnek halála és a szövetek halála. Az első alatt értjük az agy, vérkeringési és légző

szervek működésének teljes megszűnését; az utóbbi alatt, a test legfinomabb alkatrészei életműködésének teljes eltűnését. Ha a halál beköszönt, a test mint egész hal meg először, míg a szövetek halála gyakran csak hosszabb idő után következik be. Innen van, hogy a kivégzett bűnös izmai kevés idő múlva a közönségesen ugynevezett halál után, kellő eszközök alkalmazása által, összehuzódásra bírhatók. Az izmok nem haltak meg, bár az ember halott.

Azon módok, melyekkel a halál beköszönt, első tekintetre igen különféleképpen látszanak. Mi beszélünk természetes halálról öregség által, vagy a betegségek végtelen alakjainak valamelyike által; erőszakos halálról éhség által, vagy a sértes és mérgezéses számtalan nemei által. De valóságban a halálnak közvetlen oka mindig az, hogy a következő három szerv közül valamelyiknek működése megszűnik, t. i. vagy az agy-gerincvelő idegközpontja, vagy a tüdőke, vagy a szív. Így egy ember tüstént megülhet az agy azon részének megsértes által, melyet nyul-agynak — medulla oblongata — nevezünk, mint az akasztásnál vagy nyaktörésnél történik. Lehet még a halál fuladás közvetlen következtése megfojtás, fölakasztás vagy vízbe-merülés, vagy más szavakkal a légző működés megakadása által. Vagy végre bekövetkezik a halál azonnal, ha a szív megszűnik a vért továbbítani. Ez a három szerv, az agy, a tüdő és a szív kissé képzeltudásan élethárómlábnak nevezetnek.

Végelemzésben azonban az életnek csak két lába van, melyen az nyugszik, a tüdő és a szív; mert a halál az agy által mindig csupán azon hatásnak másodlagos következtése, melyet ezen szervnek megsértes a tüdőkre és szívre gyakorol. Az agynak működése megszűnik, ha vagy a légzés, vagy a vérkeringés véget ér. De ha a vérkeringés és légzés mesterségesen fenntartatnak, akkor az agy eltávolítható a nélkül, hogy halált okozna. Másrésztől, ha a vér szén-savától meg nem szabadul, a vérkeringés az életet fenn nem tarthatja; és ha a vérkeringés megáll, a vérnek csupán a léggel érintkezése a tüdőben, épen oly kevésbé lenne képes a halált megakadályozni.

Az élet megszűnésével, a szerves világban mindig működő erő nem maradnak többé — mint az életben élőnek — a testi alkotmány szolgál, hanem annak urává lesznek. Az élely, az élő szervezet tisztogatója, a halott testnek ura lesz. A szövetek összetett tömegei parányról, parányra esnek szét, s átváltoznak egyszerűbb és élelydúsabb anyagokká; míg a lágy részek főképen szén-sav, ammonia, víz és oldható sók alakjában szétoszlanak, csupán a csontok és fogak maradnak meg. De még ezen tömött földes részek sem képesek tartósan daczolni a vízzel és léggel. Előbb vagy utóbb föl bomlik és feloldódik az állati alap, mely a sókat összetartja — a szilárd alkatrészek elállannak és porrá válnak. Végre ezek is föloldatnak, és a földfelület vizeiben szétoldatnak, épen mint a bomlás gázalaku terményei a légkörben szétömölnek.

Lehetetlen a bizonyosságnak csak csekély mértékével is követni ezen vándorlásokat, melyek változóbbak és kiterjedtebbek, mint azok valának, melyeket a régi bölcsesek — a lélek-vándorlás hívei — képzeltek; de valószínű, hogy a szétzört parányok közül egynehány, ha nem is mind, előbb vagy utóbb újra összetalálkoznak, hogy az élet új alakját alkossák.

A napsugarak, áthatva a növényvilágot, a szén-sav, víz, ammonia és sok vándorló parányai közül néhányat növények előállítására egyesítenek. A növényeket megesszik az állatok, az állatok fölhalják egymást, az ember fölhalja mind a növényt, mind az állatot; és ennélfogva nagyon lehetséges, hogy parányok, melyek egykor Julius Caesar nyugtalan agyának lényeges részét alkották, most új összetételbe lépnek Caesarral az alabami néger-rel, vagy Caesarral a házi huttyával valamelyik angol gazdaság udvarán.

Es így józan igazság nyilatkozik azon szavakban, melyeket Shakespeare Hamlet szájába ad:

„Fejdelmi Caesar, ha föld röge lett,
Lyukat tőm, hogy kizárja a szelet;
Oh, hogy ki a világ félelme volt,
E sár, most egy repedt falon a föld!”

Fiddletowni történet.

(Egy kép a kaliforniai életből.)

— Bret Hartetől. —
(Folytatás.)

Magas emeleti ablakából Tretherickné szemével kísérté Ah-Fe-t, míg csak el nem tűnt a szürke ködben. Elhagyatott helyzetében élénk hálát érzett iránta, s magasab nemű fölindulásnak és a jöttét önérzetének volt hajlandó tulajdonítani a chinai keblének bizonyos hullámzó emelkedését, a melyet pedig csak a kendő és az asztalterítő ott léte okozott. Mert Tretherickné még folyást hajlandó volt a költői ábrándokra s képzelődésre. A mint a szürke köd sötét éjbe olvadt, közelebb vonta magához Karryt s a kis leány fecsegése közben, keserű s egyszerű csábos emlékek önző és érzékeny befolyásának engedte át magát. Az Ah-Fe váratlan megjelenése egyszerre ismét összekötötte őt fiddletowni élményeivel. Az azóta eltelt idő oly sivár, oly tövise, oly sikertelen küzdelmek emlékével rohanta meg lelkét, hogy nem csoda, ha a kis leány egyszerre csak félbeszakította élénk s vidám csevegését, kis karjait a nő nyaka körül fűzte és szépen kezdte kérni — hogy ne sirjon.

Isten mentes, hogy tollannak, mely csak szilárd és megingathatlan erkölcsi elvek tolmácsolására van hivatva, megengedjem, hogy szószólója legyen a Tretherickné nézeteinek ez időszak és az azóta történtek felől, gyarló önszépítgetéseivel, következetlen okoskodásaival s gyöngye mentegetőzéseivel. Annyi csak igaz, hogy nehéz körülmények közt volt. Kevés készpénze csakhamar elfogyott. Sacramentoban úgy találta, hogy a versírás, ámbár az emberi kebel legmagasztosb húrjait hoz nyul, s ámbár a kiadó könyvekéről majd leviszi a bőrt úgy diéséri (saját lapjaiban) — mégis retentő rosz arányban áll a belőle nyerhető jövedelem a saját s a Karry szükségű fedezésére szükséges mennyiséggel. A színpadot is megpróbálta, de határozottan megbukott. Lehet, hogy az ő föl fogása a szenvedélyekről különbözött a sacramentói közönség föl fogásától, de annyi bizonyos, hogy csinos alakja, mely közelről s négy szemközt annyira megnyerő volt, nem bírt elég éles körvonallakkal, hogy egy nagy teremt lámpái mögött is tessék. Az öltözék szobában elég bámulója volt, de a nagy közönségre nem tett valami jó benyomást. Szüksége közepette észbe jutott, hogy hiszen csinos hangja is volna, nem igen nagy terjedelmű, sem különösen iskolázott, de nagyon édes és megható alt-hang s ennek alapján egy templomi énekkarban kapott alkalmazást. Három hónapig volt meg benne, nem csekély anyagi hasznára, s a mellett a kar-oszlopok közt ülő uri embereknek is nem csekély meglepődésére, a kik, szemközt ülve, jól szemügyre vehették, hymnusai éneklése közben.

Magam is jól emlékszem rá ez időtájról. A templomi karzat felső kerek ablakán belépő fény sugarai rendkívül gyöngöden esett szarvasbőr-színű hajjal magasn tornyozott szép fejére, szemöldökei alacsony fekete íveire, s a finom selyem préme, mely genuai bársonyszín szemeit árnyalta. Nagyon kellemes volt a csinos kerek piczi száj nyílását s csuklását lesni, a mint apró fehér gyöngyör fogait majd kimutatta, majd elrejtette, s látni, hogy a balga vér hogy önti el a gyöngén a bársony arczokat, a mint észreveszi, hogy nézik. Mert Tretherickné igen jól tudta, hogy bámulják, mint a szép asszonyok rendszeren, s úgy viselte magát a szemek szúró pillantásai alatt, mint a tüzes paripa a sarkantyú gyöngye érintésénél.

Azonban a jó állapot nem sokáig tartott. Én a szopránról tudom (a ki még a rendszeren is fesztelemből itélte a saját nemebeliek fölött) — hogy a Tretherickné magaviselete, nyíltan kimondva, gyalázatos volt; hogy önteltesége türehtelenné vált; hogy a kar többi tagjait csupa rabszolgáknak nézte, s ő, a szoprán, szeretné tudni: mi jogon; hogy a mint magát, husvét vasárnapján a basszusal viselte, az egész templomi gyülekezet figyelmét magára vonta, s hogy ő maga, a szoprán, látta, hogy doctor Cope is kétszer odanézett az isteni szolgálat alatt; hogy az ő, a szoprán, barátjai ellene mondtak, hogy egy karban énekeljen

oly személylyel, a ki már a színpadon is megfordult, de ő ezt számba sem vette. De hogy azt a legbiztosabb forrásból tudja, hogy Tretherickné ugy szökött el a férjétől, s hogy az a vörös haju gyermek, a ki néha feljő a karba, nem is az övé. — A tenor pedig bizalmasan mondta nekem, az orgona mögött, hogy Trethericknének az a szokása, hogy tovább nyújtja a hangot a sor végén, hogy a közönség az ő hangját hallja legtovább; s a mely eljárást csak hiányos erkölcsi érzéknek lehet tulajdonítani, hogy ő, mint férfi, — mert nagyon népszerű rőfös-kereskedő-segéd volt hetköznapokon, s vasárnaponként oly magasan énekel, mintha a szemöldökei megüljön a hang, — ő, mint férfi sir, ezt már nem állhatja ki tovább. Egyedül csak a basszus, egy nehéz hangu kurta német, — a ki oly kelletlenül énekel, mintha röstellené a hangját, — fogta pártját Trethericknének, s nyíltan kimondta, hogy csak azért irigykednek rá, mert „szép asszony”. Végre a rég lappangó tűz egy nyilvános veszekedésben ütött ki, a melyben Tretherickné oly ügyesen és öntudatosan használta a nyelvcséjét, hogy a szoprán göröcs sírásba tört ki s a férjének és a tenornak úgy kellett elvezetni a karból. A közönség az által vett tudomást a dolgról, hogy a szokott szoprán-szólo ezuttal elmaradt. Tretherickné diadaltól ragyogva távozott de a mint szobájába lépett szenvedélyesen tudatta Karryval, hogy mátfel fogva koldusok; hogy ő, az anyja, maga kezével vette ki a kenyeret, a kedves babája szájából, s beszédét a bűnbánat kitörő könyveivel és göröcsök zokogásával végezte. Nem jött neki most oly könnyen mint költöb napjaiban, de ha egyszer kitört, ugyancsak omlott. E fölindulásnak a zene-választmány egyik tagjának a látogatása vetett véget. Tretherickné megtörülte selyem pillait, új szalagot kötött a nyakára s úgy ment le a társalgó szobába, a hol látogató várta. Két óra hosszat maradt ott, a mi némi gyanura adhatna okot, ha nem tudnók, hogy a választmányi tag, tisztos egyházi előjáró s a mellett feleséges és gyermekes ember volt, a kinek nagy leányai voltak. Mikor végre Tretherickné visszatért a maga szobájába, a tükör előtt kezdett énekelni magának s a mellett zsembelt Karryra. A karban azonban, mint alt-énekeső megtörtotta a helyét.

Fájdalom, nem sokáig. Nem sok idő múlva az ellenségei hatalmas szövetséget nyertek a választmányi tag nevében. E nő nem röstelte a gyülekezet több tagját, magának a lelkésznek dr. Copenak a családját is fölkeresni. Ennek a lett az eredménye, hogy a zene-választmány közelebbi ülésén a Tretherickné hangja gyöngének nyilvánítottatott a templom belüregében mérve, s föl szólítottatott, hogy lépjen vissza. Ezt meg is tette. Már két hónapja volt alkalmazás nélkül, s csekély pénzkészlete csaknem teljesen kimerült, mikor az Ah-Fe váratlan adománya, mint az égből cséppent az ölébe. A szürke köd éjébe ment át s az utcai lámpák gyöngén, de sikertelenül is erőlködtek föléríteni a sivár környezetet, s még Tretherickné, e szomorú emlékekbe elmerülve, mindig ott ült, komoran, az ablaknál. Még azt se vette észre, hogy Karry is kiosont a szobából, s a mint hirtelen ismét bejött s a nedves esti lapot behozta, Tretherickné fölriadva ébredt a jelen és a valóság tudalmára. Szokása volt mindig átnézni a hirdetéseket, ha valami alkalmazásra találna némi kilátást, — magam sem tudta, mineműre — a mi egy kis jövedelmet nyújthatna s Karry is észre vette e szokását.

Tretherickné gépiesen becsukta az ablak-táblákat, gyertyát gyújtott s elévette a lapot. Szeme ösztönöszereleg a következő sorokra esett, a távsürgönyök között:

„Fiddletown, 7-kén. Tretherick Jakab, e város egyik régebbi lakosa, az éjjel meghalt delirium tremensben. Tretherick ur mértékletlen italnak adta volt magát, a mire — mint mondják — családi zavarok vitték rá.”

Tretherickné nem ugrott föl; erőltetett nyugalommal fordított az újság más lapjára s lopva Karryra pillantott. A gyermek egészen el volt merülve egy könyvbe. Tretherickné egy szót sem szolt s egész este szokatlanul hideg és hallgatag maradt. Mikor Karry levelezett s lefeküdt, Tretherickné hirtelen oda térdelt az ágya mellé s a kis leány lángoló fejét két kezébe fogva, így szolt:

— „Szeretné-e Karry, édesem, ha másik papád volna?”

— „Nem.” — felelt Karry, egy pillanatnyi gondolkodás után.

— „De olyan papád, a ki segítene mamának, hogy gondot viseljen rád, szeretne téged, szép új ruhákat venne neked, s kisasszonyodna tenne, ha megnősöz?”

Karry a kérdezőre fordította álmos szemét. — „Te szeretné-e, mama?”

Tretherickné egyszerre fülig pirult: „Alugyál el!” — mondá élesen s elfordult.

De éjfélkor a gyermek két forró kart érzett maga körül, a mint szoroson ölelte, s egy hullámzó, zajgó s végre zokogásba kitörő kebelre vonta.

„Ne sirj, mama,” — sutogá Karry, homályosan észbe jutván az esteli beszélgetésök. — „Még is szeretném, ha új papám volna, csakhogy téged nagyon szeressen, — nagyon, nagyon.”

Egy hónappal később, mindenkinek nagy bámulatára, Tretherickné férjhez ment. A boldog vőlegény bizonyos Starbottle ezredes volt, a kit a calaverasi kerület közelebről választott meg az állam képviselő-testületébe. Miután nem tudom ékebben adni előle a váratlan eseményt, mint a „Sacramento Globe” ékes tollu levelezője, hátkododom ennek keccses sző-fordulataiból idézni néhányat: „A hamis kis isten fáradhatatlan nyílt közelebről lovagias Solomani soraiban pusztítottak. Ismét egy szerencsés szerencsőtlen kell följegyeznünk. A legújabb áldozat: Starbottle A. ur, Calaveras képviselője. A bájos varázsló pedig ezuttal egy csinos özevgy, az előtt Theopis papné, legutóbb pedig San-Francisco leglátogatottabb templomai egyikének igéző sz. Czecziliája, ki onnan magas tiszteletjűt húzott.”

Az „Alföldi Értesítő” ez alkalommal sem tagadhatta meg csipős humorát, mely a féktelen sajtó annyira jellemzi. „Calaveras új demokratá csalatolva közelebről törvényjavaslatot nyújtott be a törvényhöz elébe; a Tretherick névnek Starbottle névre változtatása iránt. Házassági bizonyítvány alakjában mutatta be. Tretherick ur épen egy hónappal halt meg, de reméljük, hogy a bátor ezredes nem fél a visszajáró lelkektől.”

A Tretherickné becsületesen legyen mondvá, az ezredes diadala teljességgel nem volt könynyű. A szép nő természetében fekvő szemérem tartózkodásához egy vetélytárs is járult — egy jómódu sacramentói vállalkozó, a ki Tretherickné először a színházban s a templomban látta és szerette meg; miután üzleti elfoglaltsága nem engedte, hogy különben sokat forogjon a társaságban s nyilvános helyeken kívül nőkkal érintkezzen. Miután ez uri ember meglehetősen vagyonos kapart össze egy veszes ragály szerencsés uralkodása alatt (temetési vállalkozó lévén) — annál fogva Starbottle őt veszélyes vetélytársnak tekintette. Szerencsére a vállalkozó épen meghívatást kapott, hogy az ezredes egy képviselőtársát, a ki némi becsületűgy következtében az ezredes győljától elesett, nyújtotta szén ki s diszesen temesse el, — és ennek következtében (vagy életbiztonsági tekintetek által visszajeszte, vagy tán meggondolva, hogy az ezredes mily hasznos ember az üzletre nézve) jobbnak látta visszavonulni a küzdőtéről.

A mézes hetek rövid ideig tartottak, s egy kellemetlen esemény által érteket véget. A nász-kirándulás idejére a kis Karryt a Starbottle ezredes nővérénél helyezték el. Mikor a városba visszatértek, mihelyt szállásukra értek, Starbottle azonnal kijelentette szándékát, hogy Culpepperhez megy s haza hozza a gyermeket. Starbottle ezredes, a ki egy idő óta már több ízben árult el, némi nyugtalanságot, melyet mindannyiszor bőséges kortyok által igyekezett lecillapítani, most végre szorosn begombolta a kabátját s kétszer vagy háromszor nagy izgatottan végig mérte a szobát, hirtelen megállott a neje előtt s töle kitelhető bátorsággal nézett a szemébe.

— „Halogattam” — kezdé az ezredes, tulzottan férfias magatartással, mely annál feszesebb volt, minél nagyobb belső félelme, s egyre vastagabb és mélyebb hangon, — „halog — vagyis nem akartam sietni a tény előadásával, melyet most már kötelességem fölfezteni előtetted. Nem akartam kölcsönös boldogságnak verő-

fényét elhomályosítani, házasságunk derült egére egy kellemetlen fölfedezést setét felhőjé borítani. De meg kell lenni, kárhozzam el, meg kell lenni. Egy szó mint száz, a gyermek — nincs."

— "Nincs!" — visszhangzó Starbottlené. Volt valami a hangjában, szemei bogarának hirteleni összerántásában, a mi egy percze csaknem kijózanította az ezredest, s jóformán lelohasztotta fölfúj mellét.

— "Mindjárt kimagyarázom" — mondá, csitító kézmozdulattal — "mindent kimagyarázok, azonnal. A — a — szomorú esemény, mely boldogságunkat siettetett, a gondviselés elrejtett bölcsesége, mely téged ismét szabaddá tett, — értesz? — a gyermeket is föloldotta — értesz? A mely perczen Tretherick meghalt, — vele meghalt minden igényed is, mely a gyermeket hozzád kötötte. Ez a törvény. Ké az a gyermek? A Tretherické? Tretherick meghalt. Halotté nem lehet a gyermek. Kárhozzam el, ha úgy nincs. Tied a gyermek? Tied csak addig volt, míg Trethericknél voltál. Ké hát? Hát természetesen az anyjád. Érted már?"

— "Hol van a gyermek?" — kérde Starbottlené, nagyon elszápadva s nagyon halk hangon.

— "Mindent kimagyarázok. A gyermek hát az anyjád. Ez a törvény. Én törvényes ember, törvényhozó, amerikai polgár vagyok. Mint törvényes embernek, mint törvényhozónak, mint becsületes amerikai polgárnak kötelességem a gyermeket minden áron visszadni szíves védő anyjának."

— "Hol van a gyermek?" — ismétlé Starbottlené, szemeit folyóvást meredten szegezve az ezredest arczára.

— "Az anyjánál. Tegnap küldtem el a keleti gőzösn. Kedvező szél vitte, szenvedő anyjához. Ez így van. Phuh!" — nyögé végre megkönnyebülve a vallomástól.

Starbottlené mozdulatlan ült. Az ezredest lassanként lohadni érezte mellét, de egy szék karjához támaszkodott s lovagias bátorsággal (melybe törvényhozói nyugodt méltóság vegyült) erőlködött nejjére tekinteni.

— "Érzelmek, kedves, — érzelmei, asszonyom becsületére válnak nemének; de kérem, fontolja meg a helyzetet. Fontolja meg az any érzelmeit — fontolja meg az én érzelmeimet is." — az ezredest egy kis szünetet tartott, s meglebentve fehér zsebkendőjét, hanyagul keblébe dugta, s mint ha csipke melleskor volna, oly gyöngéden és előkelően mosolygott el fölötte az előtte ülő hölgyre: — "Mért vetne ez setét árnyat két szív közé, mely egymásért dobog? — A gyermek kedves, csinos, jó gyermek volt, — de a más gyermeke. A gyermek nincs. Klárám! — de nem veszett el vele minden! — Klárám, én megmaradtam nekéd!"

Starbottlené hirtelen talpra ugrott. "Őn?" — kiáltá oly mély mell-hangon, hogy a gyertya világa is megrezent. — "Őn, a kihez csak azért mentem, hogy kedves gyermekemnek kenyeret s ruhát adhassak! Őn, a kit mint egy kutyát úgy fittyenttem magam mellé, hogy az alkalmatlan tolokódókat távol tartsam magamtól! Őn?"

Ezzel elhallgatott s férjét fölére lökte, a belső szobába rohant, mely a Karryé volt; azután ismét visszarohant, s elcsapa mellette, a maga hálószobájába; onnan ismét egyszerre fölegyesedve állt férje elé fénygető szemekkel, arcsonvtájn kigyúlt égő pirossággal, resz-

kető ajakkal s szemöldökkel, összeszorított állkapcsokkal, s kigyómdóra fölemelt fejfel.

— "Hallgasson rám!" — mondá rekedt, félig megsattant fu-hangon: "hallgasson rám. Ha még a szemembe akar nézni valaha, vissza kell szereznie a gyermeket. Ha még szólni — ha még érinteni akar valaha, először vissza kell hoznia a gyermeket. Mert a hová a gyermek lett, utána megyek; értesz meg, — ott keressen, a hol ő van."

Ezzel ismét elment mellette; s karjait könyökből megrázva, mintha valami képzelt bilincsek akarna lerázni, sietve ment szobájába, becsapta s belülről bezárta az ajtót. Starbottle ezredest, jóllehet nem volt gyáva, babonás félelemtől reszkett a haragos asszony láttára, s a mint távozásával megszabadult a feszítől, csak megtántorodott s a pamlagra hanyatlott. Itt, egy-két hiru erőlködés után, hogy ismét talpra állhasson, összerogyva maradt, időről időre nem épen gyöngéd, sem kegyes, de összefüggetlen kifejezéseket mormogva, míg végre az erkölcsi fölfedezés izgalma, s bizonyos kortyantások kábító hatása végké el nem nyomta.

Ezalatt benn Starbottlené izgatott gyorsasággal szedte össze értékesebb holmiját, rakosgatta a bőröndjét, épen, mint már egyszer e nevezetes történet első felében. Talán épen vissza is emlékezett arra, mert félbe hagyta a

SZENT-PÉTERVÁRI KÉPEK: A gőzfürdő előtt.

rakodást s égő arcát kezére bocsátva, meredt szemmel nézett maga elé, mintha most is az ajtó küszöbén látná állni a kis teremest s gyermekies selypítéssel hallaná a mint kérde: "Te vad mama?" De az emlék most nyilamlásként szurta meg szívét, s egy gyors, szenvedélyes mozdulattal elúzte azt, s mintegy kitörülte szeméből a könnyel együtt, mely oda tolt. S a mint ismét a ruhák rakogatásához fogott, a maga ruhái közt történetesen a gyermeknek is egy fél cipőjére akadt, mely, fűzője kiszakadván, félre volt vetve. Hangos sirással (most tört ki belőle először) szoritotta szívéhez, újra meg újra szenvedélyesen megcsókolva s ide-odaringatva, mint asszonyok szokták, mintha kis gyermeket csicsigatnának. Aztán az ablakhoz szaladt vele, hogy jobban szemügyre vehesse, köny-fátyolozott szemével. Ott görcsös köhögés fogta el, melyet a lázas ajkaihoz nyomott zsebkendővel sem birt elfojtani. Aztán egyszerre annyira elalélt, az ablak csak fölfordult szeméi előtt, a padló mintha lesüllyedt volna lábai alatt, hogy az ágyig tántorogva csak ráomlott, még akkor is szívéhez szoritva zsebkendőjét s a kis félcipőt. Arca nagyon halvány volt, szemei környéke fekete, s ajkán egy piros folt, zsebkendőjén a másik, s az ágy fehér takaróján is egy. . .

A szél föltámadt, rázta az ablak-fáját, s kisértelesen lobogtatta a fehér függönyöket. Később szürke köd ülepedett a háztetőkre, minden csöndes, homályos szemedővel s néma hallgatás leplelve takarva. A nő némán feküdt ágyán, minden bánata elszunyadván, mint — még most is szép menasszony. S a bezárt ajtó másik oldalán az udvarias völgyégy, rögtönzött fekhelyén, nyugodtan hortyogott. (Folyt. köv.)

Egy veleg.

— Jótékony milliomos. Baltimore-ban (Észak-Amerika) a mult év végén egy ember halt meg, ki újból bebizonyította, hogy az amerikai a pénzt nemcsak megszerezni, hanem azt nemesen elkölteni is tudja. John S. Hopkins a város leggazdagabb emberének tartották. Márczius végén (1873-ban) négy millió dollár értékű földet és pénzt adományozott szegény betegek ingyen ellátására építendő kórház alapjárá; továbbá 16,000 darab, összesen két millió dollár értékű baltimorei és ohioi vasuti részvényt tett le egy egyetemnek Clifton nevű birtokán leendő alapítására. Hopkins ur aglegény volt.

— A guano-kereskedés történetéből. 1804-ben Humboldt két francia vegyésznek, Fourcroy-nak és Vauquelinnek mutatványt küldött ama tengeri madár-hulladékból, melyet Peru partszikkái közt

és a közel eső szigeteken talált. Akkor-tájban e trágya bárgondosan vegyelemezett, nem sok figyelemben részesült. Harmincz évvel későbbben egy másik francia vegyész, Cochet, megkísérlé e hulladék használatát hazájában elterjeszteni: bolondnak nyilvánították érte s szegényen és elhagyatva, csak nemrég halt meg Bordeaux egyik kórházában. Most pedig, már több mint 22 éve, Peru guano név alatt minden évben 75 millió frank árut ad el ama tengeri madár-hulladékból!

— Vérbőmlés-tés. Egy 23 éves fiatal embert, kinek vérvesztése folytán teste megmerevedett, beszései tehetőségét elvesztette és minden érzéki behatás iránt érzéketlenné lett, Leidensdorf bécsi tanár a legkülönbözőbb gyógymódok alá vette, de sikertelenül;

még a villany sem használt. Ekkor a tanár az utolsó eszközhöz nyult: a vérbőmlés-téshez. Három unciát vért fecskendett ereibe. A művelet hatása nem maradt el. Az útir, mely azelőtt csak 40—45-öt vert egy perc alatt, míg a művelet alatt 80—85-re emelkedett egy percben. Néhány óra mulva, még a visszaható láb beállta előtt, a beteg ismét tudott beszélni és három heti merevedett állapotáról mondott el egyetmást.

— Bolha-adoma. Betanított bolhákat mutogatnak a német birodalmi fővárosban, mely alkalomból egy német lap következő adomát közöl. Egy középnémet udvarban is produkálta magát a bolha-művész. Az udvar, illetőleg az "intimek" az asztal köré gyűltek, az előadás már javában folyt. Egyszerre a művészek egyikében megnevezhetlen szabadságérzet támad. Fölugrik s egy pillanat alatt eltűnik. A vállalkozó meg van zavarodva. "De — uraim, az társulatom legbecesebb tagja volt — el vagyok veszve, ha vissza nem kapom." A hercegnő önkéntelen mozdulatokat tesz, hirtelen a mellékerembe siet, tíz perc mulva visszatér, s a szobaleánytól visszahozatja a kis szökevényt urának. Ez zavarba jó, de aztán dadogva mondja: "Főnségéd megbocsát, ez nem az igazi."

Hugo Viktor legújabb regénye.

(„1793 vagy a polgári háború." Regény. Irta Hugo Viktor. Magyarra fordították Aldor Imre és György Aladár. 3 kötet. Budapest. A Franklin-társulat kiadása. Ára 5 ft.)

A legnagyobb élő francia író minden újabb művének megjelenését európaszerte irodalmi eseménynek szokták tekinteni. E körülmény maga megmagyarázza, hogy a mű, melyről jelenleg szólunk, most egyeneszre 12 nyelven jelenik meg s megjelenését egy a sajtó, mint a közönség már hónapok óta feszült figyelemmel várta.

A várakozás különben nem történt hiában. „1793-t" méltán lehet egy sorba helyezniünk Hugo bármelyik regényével, sőt érdekességre nézve tán túl is haladja azokat. A nagy francia forradalom magasztos, de ép annyira rettenetes alakjaival, a felzaklatott szenvedélyek, a seregenként föltűnő új meg új történelmi szereplők Hugo Viktornál kisebb költői tehetségnek is gazdag aranybányát nyújtottak volna. Hugo Viktor phantasiája pedig még mindig elsőrendű csillagként ragyog, s mint minden műve irásánál, úgy itt is, a történetbuvár lelkiismeretességével igyekszik tárgyával megismerkedni.

A feszítő érdekű epizódokon kívül van egy főszájsága e műnek, mely csak Hugo Viktor mesteri kezének jellege. Más költő egyéni meghasonlásokra, az ellentétes elvek kiszínzésére használta volna föl e történelmi háttér: Hugo nem rajong a köztársaságokért s nem itéli el a királypártiakat. Regényében mindkét párt becsületes férfiakból áll, de egyuttal megrögzött rajongókból, kik elveikért felelik az emberszeretettörvényeit, a kedély parancsait. Ezek egyszerű küzdelmeit tünteti föl a szerző regényében. A költő szocialistikus gondolkozásmódja, nemes emberbaráti érzelmei egy alakban vannak megtestesítve, a ki elvész a tényleges viszonyok sulya alatt, de eszméi túlélik a fizikai halált s az olvasó, ki az élnék színekkel festett regény-végén meglepetve látja, hogy nem a jelent, hanem a multat varázsolják elébe, önkénytelenül elmereng abba a jövőbe, midőn a szocializmus s humanizmus eszméi a mult híbéri s kasztrendszerét és a jelen republikánus törekvéseket messze tul szárnyalják.

S ezzel elmondtuk a regény meséjét is, habár még azt meg sem érintettük. A híbéri rendszer idealis hőse Lantenac, a vendéi ellenforradalom vezére; a köztársasági eszmék képviselője Cimourdain, a jólléti bizottság kérlelhetlen, de talpig becsületes s elveit rajongó biztosa, míg a jövő eszméket egy ifju köztársasági vezér Gauvain képviseli. Ez utóbbi unoka-öccse Lantenacnak s Cimourdainnak volt tanítványa. Lantenac és Gauvain elkeseredettséggel harcolnak egymás ellen. Gauvain győz. Lantenac ősi várában ostromolattik s végre fogolylyá lesz. De elfogatása előtt nemes tettet visz végbe. Három ártatlan gyermeket szabadit meg saját életének vesélyeztetésével a tűzvészből. Gauvain, a humanitas képviselője, meghajol e tett előtt; Lantenacban nem látja többé az ellent, hanem csak a nemeslelkű embert s ezért megszabadítja őt börtönéből. Cimourdain, a jog embere, még ekkor is kérlelhetlen s bármily nagy fájdalomra esik is neki, ki Gauvaint gyermekeként szereti s kit ő kétszer mentett meg a haláltól, mint

köztársasági tisztviselő, kimondja fölötte a halálítéletet s végre is hajtja azt. A szeretett ifju halálát azonban nem éli tul, s Gauvain kivégzetésekor saját kezével vet véget életének.

Ez a regény főfonal. De mennyi érdekes s meglepő részlet csatlakozik ehhez. Látjuk Lantenacot, midőn Angliából folytonos életveszélyek közt a Bretagneba vitorlázik, látjuk a tengeren egy sajkában, midőn egy fegyveres ifju őt — a nyolczéves éves aggot, édes testvérét kivégzettét — meggyilkolni akarja — s Lantenac mesterien rajzolt okoskodásai által vak-buzgó rabszolgájává teszi; látjuk, mily ritka nyugalommal s hadvezéri tapintattal képes magát a legkülönbözőbb helyzetekben is föltalálni. Majd elvezet bennünket a költő Párisba, hol a „rém-uralom" híres triumviratusa: Danton, Marat és Robespierre jellemző társaságát hallgathatjuk, a convent nevezetes férfait élethűen lerajzolva látjuk, fölmutatja előttünk Cimourdain, az egyszerű papot, de ritka szilárd jellemű és áldozatkész férfit s ragyogó esztével előnkbe tünteti az akkori társadalmi élet minden mozzanatát. S e harcizás mozgalom, a rettenetes csatázaj s gyilkolások közepette élénk vezet egy szeretetre méltó kis családot, egy anyát három kised magzatával. A családfőt legyilkolták, az anya kétségbeesve s félőrtűlen kóborog a csatamezőn. Gauvain katonái magukhoz veszik őt kisedeivel. Lantenac partra szállásakor az anya elfogatik s fölbölvetik, de nem hal meg; kisedei a királypártiak foglyul viszik. Az anya egy koldus által megszabaditva gyermekei után rohan. Ezek a börtönben, melyet kinn erősen ostromolnak, nyugodtan játszanak. Majd elalusznak s fölébredve a tűzvész közt találják magukat. Segítséget s fölbölvetik, az anya kétségbe van esve, midőn Lantenac az anya sirmát meghallva visszafordul s élete kockázatásával megmenti őket.

De nem részletezzük tovább. Száz és száz helyet kellene még kiemelnünk. Figyelmeztetnünk kellene olvasóinkat ama ritka képzeletdús helyre, midőn Lantenac a hajón egy elszabadult ágyut, egy élő érc-szörnyeteket, rombolásai közepette lefegyverez, figyelmeztetnünk ama szép helyre, midőn „Gauvain gondolkodik", megmentse-e Lantenacot vagy nem? avagy midőn ugyancsak ő Cimourdainnal vitakozik az „egyenlőség" s a „humanitas" köztársasága fölött, a szabadságról s azon eszméről, mely fölötte áll a szabadságnak, a méltányosságról, stb. De erre nincs terünk s ohajtjuk, hogy olvasóink e nagy becsű regényt maguk olvashassák.

Addig is mai számunkban közlünk e műből mutatványt; ama jelenetet, midőn Lantenac a tengerpartra ér s egy koldus megmenti őt. E koldus — egy Radoub nevű őrmesterrel s a szerencsétlen anyával — Gauvain eszményi jellemének, habár halványabb, kifejezői s e tekintetben is mintegy visszatükrözik a regény irányát.

II. József császár utazása Oroszországban 1780-ban.

Most, midőn királyunk, Ferencz József az orosz czár látogatására Pétervárra ment, azt hiszem, nem lesz korszerűtlen és érdektelen, előldéni II. József császárnak hasonló utazását emlékeztetve hozni, még

pedig egy eddig nem ismert forrás után, melynek nemrég a munkácsi uradalmi levéltárban akadtam nyomára. Ez adat egy írott latin levél, melyet Kalatai Ferencz, kegyesrendi áldozár az akkori szepesváraljai lelkészhez írt, s melyben bevezetést megérinti, hogy híven és lelkiismeretesen írja le a császár 600 mértföldnyi útját; mert mint megjegyzi, az ujságokban azon időben e tárgyról sok közöltetett ugyan, de többnyire elferdítve, s így csak az való, mit ő, mint a fejedelmi kísérlembeli utazó saját tapasztalása után előadand. E levélbeli leírásnak annál inkább lehet hitelt adni, mert annak szerzője később nagyváradi püspök lett, s így magán jellegű közleménye teljes hitelt érdemel.

„1780. évi május hó 18-kán, — írja Kalatai, — Lemberg városából, hol József császár öt napig időzött s a hozzá folyamodók kérelmeit kegyesen meghallgatá és sok különféle ügyet elintézt, Bródn, a lengyel határszélén fekvő városon át, 27 személyből és 7 kocsiból álló kísérettel s folszereléssel kiindultunk. Itt megkaptuk a császár írásbeli utasítását, azon rendelettel, hogy utazás közben kiki magát ahhoz szigoruan tartsa. Ez „instructio" lényeges pontjai ezek voltak: 1-ször, hogy utazás közben a császár senki másképen, mint Falkenstein gróf czimen nevezze; 2-szor, a császár engedelmé nélkül senki kíséretéből más asztalához ne menjen; 3-szor, senki idegen személyekkel hosszabb és behatóbb beszélgetésbe, közlésekbe ne bocsátkozzék; 4-szer, a vendő árakat mindenki alkudozás nélkül fizesse meg; 5-ször, idegent, ha vértene is, senki szóval vagy tettel meg ne sértsen; 6-szor, a fogatok vezetőit vagy hajtóit senki ne nógassa, ne sürgesse, s ha a koci netalán föl is döntetnék, azért a kocsi senki se szidja. Ez utóbbi pontot Machilov közelében előfordult alkalommal szentül teljesítém ugyan, hanem az első pont ellen mindjárt az első állomásnál vétkeztem. . .

Elhagyván Galiczia határát, Podolián és Ukránián át Kievbe, Oroszország derék, szép városába értünk; ez nagyobbára fából, de csinosan épült s hármás kőfallal van körülvéve; sok benne a nagyszerű görög templom, míg a római katolikusénak nyoma sincs; e templomok tornyai aranyozottak, s irboltjai kintinők. E helyre a Niper folyón máj. 25-én érkezünk. Másnap megsejleltük a labirint-szerűen kivált számtalan ereklyével bíró sirboltokat, hol vezetőnkül az óhítú érsek szolgált, kit a császár és kísérete akkép követett, hogy mindnyájunk kezébe egy-egy égő gyertya adatott. Az ereklyeül szolgáló különféle szent tetemeket és esontvázakat én nagyon vágytam megéríteni s megvizsgálni, de ebben az idő rövidsége akadályozott. A császár egy alkalommal kitért az érsektől, hogy azok közül, kiknek ereklyéi itt őriztetnek, lenne-e vagy egy a római pápától kanonizálva? Mire ő válaszul adá, hogy ez ereklyét még a lengyelek tették itt le.

Én, valamint a császár is, mind ez érseket, mind a többi utunkban előfordult oroszországi püspököt és főpapot, művelteknek s a latin nyelvben jártásoknak találtam, kik mindnyájan úgy nyilatkoztak, hogy a római egyházzal való egyesülést ohajtának. Egyébiránt itt meg kell jegyez-nem, hogy itt az a hir szárnyalt, mikép a császár az unió érdekében tenné ez utat.

Az orosz határnál fényes katonai díszszel fogadta ő felségét Romanov jeles hadvezér; a császár azonban nem kívánta sem a díszországot, sem a katonai kíséretet, s azt csak ott alkalmaztatta, hol a vidék elhagyott s kevésbé biztosnak látszott; egyébiránt utjában mindenütt készen állott szolgálatára rendelt katonaság s parancsait teljesíté, mihelyt igazolványa előmutatott.

A császár rendeletéből a lengyel határtól kezdve az utak mindenütt nagy munkával és költséggel kiigazították s diadal-ívekkel és fákkal díszítették; azon helységek pedig, melyeken át éjjel ment, kivilágították, sőt itt az utak virággal és fűvel behintettek s a nép mindenütt nagy ünnegással és tolongással üdvözlé a fejedelmet, ki mindenhol úgy fogadtatott, mint előtte még egy uralkodó sem. Ő felsége ugyan csak grófi címet s egyszerűen köntöst viselt; de méltósága kitűnt s nyájassága minden szívet meghódított...

Kievből három napi időzés után, sietve távozáns s éjjel-nappal utban voltunk azért, hogy ő felségét az orosz császártól, ki előnkbe készült, Machilovban megelőzzük. Ide jun. 2-kán értünk.

A császár 4-kén tíz órakor ágyudörgés és harangok zugása közt tíz lóval vonatot kocsin érkezék meg, mellette Engelhard kasszony, Potemkin herceg és más három főnemes hölgyült, míg kíséretét számos orosz főember, száz lovas és néhány lengyel nemes képezé; az ünnepélyesen földiszített, de többnyire faházakból álló város közepére érvén a fejedelemtől, szokás szerint leszállott s a templomba ment, hol egy óráig volt jelen a görög érsek által tartott isteni tisztelet; innen a számára készített új fa-épületbe kocsizott, hol József császárt, ki reá már itt várakozott, igen megindulva fogadta; a császár egyszerű szürke kabátban, minden fejedelmi dísz nélkül volt öltözve mellette csupán Braun tábornok és két törzstiszt áll. Később a két fejedelm egy óra hosszat beszélgetett együtt titkon, majd arany edényekről ebédelték s folyvást társalognak.

Innen este felé a császár saját pénzén fogadott szállására tért kíséretéhez, sem a császártól fölajánlott s számára berendezett szállást, sem az ő által megrendelt ellátást elfogadni nem akarván; ő általában senkinek sem kívánt terhére lenni és saját erszényéből fedezte az összes utazási költséget.

Mindennap új és új látványossággal tisztelték meg a császárt; táncvizsgálat, opera, színelőadás, kivilágítás és tűzijáték napirenden voltak. Katalin, az oroszok császárnője, jóllehet már kora 51-ik évébe ment, de középszerűnél magasabb termete, arányos testalkata, bájdús arca, fényes tekintete és szép nagy lelket tanúsító külseje, fényesen tűnt föl. Ime ez arcképe.

Machilovban s a kerületben találtak a többi közt Lengyelországban ide költözött s itt szétszórtan elhelyezett jezsuiták is, kiket a császár tudományuk s az ifjuság oktatásában kifejtett erélyök miatt régi állásukban megtart és pártfogol. Meglátogattam az ők tartományi főnöküket is, egy tisztreméltó férfit, ki épen akkor a rendház vizsgálatával foglalkozván, időzött itt; én kérdém tőle, miért szegülnek ellen a jezsuiták a püspökök? mire ő válaszolá, hogy a felséges asszonygyűlölet, s hogy ezt Rómában is tudják és nem ellenzik. Előmutatott egy iratot is a római pápától, melyet bizonyos bíbornok által küldött, s

melyben biztatja a rendtagokat, hogy továbbbi rendelkezésig mostani állapotjukban maradjanak.

Azt is megjegyzé e főnök, hogy jóllehet a császár őket terjeszteni s a birodalomba elhelyezni igyekszik, ő mégis a pápa rendelkezésére kész e földet elhagyni s rendtársainak sorsát követni. Ime a jezsuitákat jellemző engedelmségnek és hódolatnak szép példája! E birodalomban van most összesen 250 jezsuita. Az ünneczeket más tartományokból nyerik, addig, míg az ifjak hajlandók igába gördíteni nyakukat. E rend generalisa (vezére) egyszersmind a machilovi püspök, egy minden tekintetben kitűnő férfi.

Az orosz császár ohajtva a római katolikus szertartást látni, a rendezett fényes isteni tiszteleten ő egész kíséretével volt jelen; helyeslé s dicséré azt s a miséző püspököknek ezer rubelt ajándékozott...

Jóllehet József császár a jezsuita rendnek nem ellensége, sőt mint szavaiból kivéve, jóakarója, s noha kétszer volt jelen a jezsuiták templomában tartott isteni tiszteleten s abban gyönyörködött: mégsem való az, mit az ünneczők közölték, hogy velük hosszabban értekezett s beszédbe ereszkedett volna; ő felsége azokat a templomba léptek csak röviden köszönté. Ennyit a rendről!

A császár nem csekély értékű ajándékokat osztatott ki Machilovban; köztük; így Braun kapott egy gyémántokkal díszített tárczát, mások drága szelenczék, órákat, gyűrűket; én egy ékes művű, 150 aranyra becsült tobákszelenczével ajándékoztattam meg. E szelenczék örök emléktulajdonosok a Kalatai családnál meg tartatni; ha testvérem túl é engem, úgy ő kapja meg, hogy azt ismét a legméltóbb utódnak hagyja... Egyébiránt a mi császárnk még sokkal értékesebb ajándékokkal tüntette ki az oroszbirodalmi minisztereket...

Junius 9-én Machilovot elhagyván, Szmolensk felé indultunk. A császár aczár-nóval egy kocsiban mentek; a császár kocsihajtója, ki zredesi címet visel, hogy a föld két leghatalmasabb személyét szerencsés volt vinni, József császártól ezer aranyat, a császárnőt pedig hatezer rubelt kapott ajándékul.

Szmolensk nagy terjedelmű város a Boristenes folyónál, egyszerű fallal körítve. Itt is különféle látványosságnak voltunk szemlélői... Harmadnapra a császár Pétervárra, mi pedig Moszkva felé távoztunk s 382 [verst haladván (5 verst = 1 német mérföld)], minden nevezetesebb esemény nélkül 17-kén Moszkvába a népség hangos tüntetése s szívélyes üdvözléte közt bevonultunk. Minden utca s ablak megtelt nézőkkel. Azon hét napon, míg itt időztünk, csak fölületesen szemlélhettük meg a roppant várost; emek ugyanis hossza 2 német mérföldnyi s ugyanannyi szélessége is. Számatalan fa-és kőházak kívül mintegy hatezer temploma van e városnak; de utóbbiak a magánházakhoz építvék; de azonkívül is sok itt a figyelemreméltó. A bazilikában, mely egyszersmind koronázási helyül is szolgál, valamennyi mise-öltöny és szerek ragyognak a tömördek drágakövektől, aranytól és ezüsttől; még a latin szertartásu templomokban sem láthatni sehol annyi kincset, drágaságot és fényt. Harangja az egész világon a legnagyobb; csak az sajnos,

hogy meghasadt. Ágyui szintén rendkívül nagyok. Az úrvaház hatezer gyermeket befogadhat s különféle szükségessé műipari és tantárgyakkal bőven van ellátva... A csári kert roppant terjedelmű s abban fejedelmünk otlétekor kétszer rendeztetett fényes álarczos bál, melyen a város összes kiténőbbjei megjelentek. Néhanyan az itteni szokás szerint, kapuczinus-öltönyben is; de minthogy ezáltal némileg a szertek gonyoltatott, császárnk iránti tiszteletből, ily fellépés jövőre rendeletileg megtiltatott. A városnak nagy díszé a mostani metropolita, Oroszthon Platója, nagy tudományu és műveltségű férfi, kit felségünk hosszab beszédre méltatott és megkedvelt; e főpap engem is kiemelt s különféle ritkaságokkal megajándékozott.

Junius 24-én Moszkváról Pétervárra indultunk s négy napi folytonos, szerfelett terhes utazás után, s mintegy száz mély posványokon, sűrű erdőköz, ronda falukon s néhány városan át vezetők mérföldnyi tér áthaladása után, junius 27-én Pétervárra értünk. A császár Józsefnek Czárzkoje Szelo nevű pompás nyári palotát jelölt ki tartózkodási helyül, mely a várostól mintegy 3 mérföldnyire fekszik. Innen több napi mulatásunk közben a felségek gyakran berándultak Pétervárra, hol tiszteletükre különféle ünnepély, látványosság rendeztetett. Majd a várostól 3 1/2 mérföldnyire a Névának a tengerbe való szakadásánál fekvő Petershoff nevű palotába átrándultak, hol a császár egész családjá körében mindaddig időztek (néha Pétervárra be-bemenvén), míg visszafelé nem utazánk... Érdekes volt itt azon ünnepély, mely szent Péter-Pál apostolok s a császár koronázójának évnapján tartatni szokott. E végből összegyűlt itt az egész Pétervár és környéke. A császárnk kert egész éjjel (ha a folytonos szürkületet, melyet észlelek, annak nevezhetem) fényesen volt kivilágítva. Csudálatos alakzatu szökő-kutak s a Neva vize ezer ezer lámpától ragyogott, s a csatorna, melyen a víz a kert közepén a tenger felé foly, szinte lángolóan látszott; a hajók árbcocai hasonló fényárban tündököltek az ezernyi mécs és lobogó lángok közt. A kitűnő zenék és karénekek e fejedelmi látványt nem kevésbé emelték...

De térjünk vissza Pétervárra. Fekszik ez a Duna nagyságával vetekedő Neva partján, egy mocsáros, rideg éghajlatu s ködben uszó láthatáru síkságon. Nem látni itt az egész tájon buja vetést vagy gyümölcsfát. Itt egy cseresznye vagy meggy egy rubel. De ha a város fenségét szemléljük, úgy a házak és paloták sokasága, a csári fényes lak, melynek Európában aligha létezik párja, a tágas és egyenes utcák, különféle tudományos és művészeti intézetek, növeldek, természetiek tára, melyben minden, mit a föld, és az égi világtól látható; a várost kerestülmettség számos hajókázható csatorna, négyesgüti kövekkel kirakott járdák és sétányok, a legfelségebb szobrokkal díszített csári kertek, templomok s az Orlov-család egészen márványból épített palotája, végre azon jó hatás, melyet a Neva s a közelében levő tenger a virázó kereskedelemre gyakorol: e várost Európa legnevezetesebbjei közé emelik.

Pétervárnak, valamint a néhány év előtt még műveletlen, s parlag birodalomnak e gyors emelkedését leginkább I. Pé-

ter czár és a mostani erélyes uralkodónak tulajdoníthatni.

Ez országban a halálbüntetés nem létezik, de a gonosztevőt homlokán, orrán és fülein megbélyegzik s a szibériai bányákba küldik. Most kevesebb a büntények száma mint az előtt; ezt főleg a jó rendnek és czélszerűen szervezett rendőrségnek köszönhetni.

Az oroszoknak most külön patriarchák nincsen, de az egyház feje maga a czár szokott lenni, a synodus négy fő egyházi nagyból áll, kiknek állandó elnöke az uralkodó. Ennyit röviden a nagy orosz birodalomról!

Három hétig a legváltozatosabb ünnepelések közt mulattunk Péterváron, honnan végre július 18-án elindultunk. Maga császárnk Petershoffból csak 19-én indult, őt Narva nevű kurlandi régi városban bevárán; innen Kur- és Liflandon, (melynek fővárosa Riga, egy régi, művelt és gazdag hely, hol két napig időztünk), Zamog- és Litvánian át, Varsót megkerülve Satnosra augusztus 3-án a legjobb állapotban megérkeztünk.

A császár itt három napig időzött, több rendbeli kegyes intézkedéseket tett s elhunyt testvére Károlyért a helybeli püspök által gyászmisét tartatott.

Isten különös kedvezéséből ő felsége e kevésbé biztos és minden tekintetben terhes, fárasztó utazást, minden fegyveres kíséret vagy katonai fedezet nélkül éjjel-nappal laktalan pusztaikon, erdősegeken, vad téreken át menve, minden utvezető nélkül mindenütt elő haladva, jó kedvvel és egészségben megette; soha fáradtság vagy nélkülözéstől nem panaszkodott s a megszokott imádkozást, vagy hol szerét tehette, hétköznapon is a mise-hallgatást nem mulasztá, e kegyes példájával a többi is ájtatosságra és kitartásra buzdítván... Moszkvában a kapuczinusok, Pétervárott a ferenczrendiek templomában hallgatá az énekes nagy misét.

Részemről, nagyon tisztelendő testvérem, kénytelen vagyok bevallani, hogy e nagy uton elég szokatlan kényelmetlenséget és terheket éreztem; de mindezt a fejedelem jelenléte, az ő jó indulata, nyájassága s naponkénti társalgása könnyen felejtetted velem; midőn pedig tőle elbucsuztam, ő felsége megköszönte fáradságomat s jövő kegyelméről biztosított. Én nehogy toladódnak s tett szolgálataimért követelőnek vagy érdekeltnek látszassam, mitsem kértem tőle, sőt kiténtésemet, melynél fogva vele utazhattam, ezer hálával megköszöntem... A többi alkalmas időre halasztom... Sorsunk s végzettünk isten kezében... Augusztus hó 7-kén reggel a császár Bécsbe utazott, én pedig átvén tőle ezer aranyat, állomásra (tábori főpap volt) Lembergbe tértem vissza. — Kelt Lemberg, aug. 23. 1780. — Kalatai Ferencz Xaver, a galicziai császári sereg főpapja és főhelyetnök.

Eddig a levél... Hogy egy század óta a viszonyok tetemesen megváltoztak, hogy most a gőzerő korában ily fejedelmi utazások más színezetben történnek, arról felesleges szólanom; de azt meg kell említenem, hogy a politikai szaktudomány és practikája, kiható titkos működéseivel, jól meggondolva, száz éven át változatlanul ugyancsak megmaradt!

Lehoczky Tivadár.

Michelet és a magyarok.

Életrajzunk kiegészítésül átvesszünk a „Hon”-ból De Gerardo Attila ur cikkéből oly adatokat, melyek bennünket, magyarokat főképen érdekelhetnek. De Gerardo ur és családja sokszor megfordulván Michelet házában, igen illetékes a kitűnő férfi életrajzának kiegészítésére.

„Michelet volt Franciaországban — írja De Gerardo — a magyarok leghívebb barátja; ezen tény, azt hisszük, egyaránt megtiszteli az író s a nemzetet. Michelet ötven kötetre menő munkáiban számos nyomára lehet akadni ezen előszeregetének a magyar iránt: valahányszor a francia történet folyamában (mert ennek leírására szánta hosszú életét) véletlenül találkozott Magyarország nevével, nem megy el mellette közönyösséggel, mint a legtöbb külföldi író, de egy percig félbe szakasztja elbeszélése fonálát s egy szóban, egy jegyzésben kifejezést ad titkos rokonszenvének. E mondat, melyet egyik Magyarországon letelepedett tanítványának írt egykor: „Je suis devenu a moitie hongrois par vous” (Félig magyarrá lettem általd) nem volt üres bók.

Mikor legyőzték a szabadságharczot, s számos magyar külföldre menekült, a sok bánat közt, mely azon időben mindenfelől ostromolta a nemesebben érző szíveket, Michelet megíratta Magyarországot. A fejlődő reakció még nem zárta volt be előtte a híres Collége de France ajtaját, hol néhány év óta Európa minden vidékéről összesereglett lelkes ifjuság előtt hirdette a francia forradalom nagy eszméit: egy nap, azon dicső szószerk lábához — melyben ülni szokott — két árva magyar gyermeket vezetett, s e szavakkal kezdé meg leczkélését:

„Uram, ezen évben utolszor gyűlünk egybe ma. Hat hónap mulva újra meglátjuk egymást! Me glátjuk-e egymást? Senki sem állhat jót róla. Mostani időben semmi sem állandó! Azok legboldogabbak, kik mindent fölálodoztak egy szent ügynek. Magyarország van ily helyzetben. Ugy van, a halhatatlan dicsőséget nyert nemzeteknek, az atyjokat szent ügyben elvesztett árváknak van legál-landóbb helyzetök, mindenki részvételére számolhatnak.” S az előtte álló árva k mutaván, hallgatói, Frankhon pártfogásában ajánlá, kitörő tapsvihar közt.

Igy fejezé ki Michelet nyilvánosan tiszteletét a porba tiport magyar nemzet irányában. S nemcsak szóval tette ezt. A magyar emigransok mindenike, s sok Párisba ment magyar ifju hálával emlékszik jó tanácsaira, s tettelegesszívességre. Michelet buzdította föl egyik tanítványát, Chassint, hogy a magyarok történetével oly alaposan foglalkozzék, ő maga több cikkeket írt a magyarok mellett, sőt egy időben külön művet akart írni Teleki Blanka pöréről, mely mű azonban nem készült el.

S hogy részvéte a magyar iránt élte utolsó perczéig tartott, mutatják (a nélkül, hogy egyenként idéznék könyveiből mindazon helyeket, hol, mint mondók, rokonszenvvel szól a magyarról) a következő sorok, melyeket 1872. január 23-kán egy Pesten élő barátjának írt: „Ha élek, és létesíthetem nagy munkámat (a XIX. század történetét), igazságot fogok nyujtani mindeniknek és főleg az ön hősiesség hazájának...”

Irodalom és művészet.

— A természettudományi társulat könyvkiadó vállalatából a negyedik kötet könyvet vettük közelebb a következő czímmel: „Előadások az elemi élettan köréből. Irta Huxley. Az eredetinek harmadik kiadása után fordította Magyar Sándor. Átvizsgálta Balogh Kálmán. Czímkeppel és nyolcvanhat fametszettel ábrával.” — Az akadémia könyvkiadó vállalatán kívül a természettudományi társulat vállalatát illeti azon dicsőség, hogy az irodalmunkban még mindig oly annyira elmaradt komoly tudományos irányt legalább fordítások útján terjeszteni s erősíteni igyekszik. Eddigi kiadványai (Cotta geologiaja s „A fajok eredete” Darwinól) igen szerencsésen választottak s ugyanazt lehet mondanunk, talán még jogosabban, a fennnevezett műről, mely első

népies nyelven írt élettanunk, tekintetbe vévén e mellett, hogy e tudomány szempontról igen fontos s a nagy közönségre nézve is szerföltött érdekes tudományi irodalmunkban még alig mutatható föl rendszeres művet. S a jeles angol szerző, Huxley, e művét kétszeresen becsessé teszi az, hogy a legalaposabb ismereteket közérthető nyelven tudja előadni.

Huxley műve az élettant 12 előadásban tárgyalja a következő czimek alatt: Az emberi test alkotása s működéseinek általános átnézete. Az edényrendszer és a vérkeringés. A vér s a nyirk. Légzés. A vérszerzés s vérvésztés forrásai. A táplálkozás. Mozgás és helyváltoztatás. Érzések s érzéklő szervek. A látás érzéke. Miként egyesülnek érzéseink egymással s az öntudat más állapotaival? Az idegrendszer s az innervatio. Histologia vagy a szövetségek finomabb szerkezete. — Mindenik rész szövege csinosan rajzolt ábrákkal van megvilágítva s végül néhány számértéket mutató táblázat van mellékelve.

E becses mű képezi a vállalat aláírónak nyujtott könyvilletmény 4-ik kötetét. A többi művek címzeit fentebb soroltuk el, s így eleget lesz e derék vállalatot ismételve ajánlanunk. A természettudományi társulat tagjai e vállalatra 7 frtot, mások 10 frtot fizetnek érte (bekötött példányért egy forinttal többet). Az évdíjak Leutner Károly társulati pénztárnokhoz küldendők.

— A „Természettudományi Közlöny” februári füzetében a tér nagy részét a társulati ügyekről szóló tudósítások foglalják el, de azért a tudományos rész sem érdektelen. Különösen becses két értekezés. Egyikben Kohn Gyula „A hang színezetéről” czím alatt új fölfedezését ismerteti 9 ábrával. A másikban Wartha Vincze szól a kálium szerepéről a gazdaságban. E közlönyt az egyleti tagok, — kiknek száma közel negyezer, tagsági díj (évenként 5 frt.) fejében kapják.

— „Gazdasági cselédjeink állandósításáról” czímmel röpiratkép megjelent egy értekezés, melyet az orsz. magyar gazdasági egyesületben közelebb tartott Kenessey Kálmán. Abból indulván ki, hogy magasabb mezőgazdaságot csak egy magasabb értelmi erő által vezérelt, jóakaratu és kötelességerző cseléd-osztály sikeres munkája árán érhető el, gazdasági cselédeink vándor hajlama legyőzésére nézve gyógyszerül ajánlja: a bér lelkiismeretes és pontos kiadását, a lakás-viszonyok javítását, házikertnek adását, marha-tartás adását, vagy e helyett fejős tehén-használat, vagy bizonyos mennyiségű tej kiszolgáltatását naponként, s végül a pusztai iskola-ügy fejlesztését.

— Statisztikai atlasz. Dr. Khüne H. Th. tanár Lipcsében a mult év közepe táján igen czélszerű statisztikai munka kiadását kezdte meg „Graphisch-statistischer Atlas etc.” czím alatt, melynek főczélja és törekvése abban áll, hogy a statisztika rideg számaikat képpen állítsa elő s ezáltal az emlékezetbe könnyebben, de egyszersmind maradandóbban is bevésésbe. A munka tervének és rendszérének előnyössége mindjárt első tekintetre szembe tűnik, mert oly könnyen érthető átnézeti képet nyujt a statisztikai minden ágáról, hogy azok tanulmányozása e graphikus összeállítások segítségével magyan meg van könnyítve. A munka rendes havi füzetekben jelenik meg s füzetenként is kapható 7^{1/2}, ezüst garasért (45 kr. o. é.). Minden füzetben 3 kömetzetű tábla van színes vagy fekete nyomással. Budapesten, Sommerfeld G.-nál kapható király-utca 37-ik sz. II. emelet. E vállalatot ajánlhatjuk mindazok figyelmébe, kik statisztikával szeretnek foglalkozni.

— „Arab gyöngyök” és „Arab gyémántok” czím alatt két kötetet adott ki Kámory Sámuel pozsonyi tanár az arab irodalomból vett kisebb mutatókönyvekből. Különösen két nagyobb művet dolgozott át: Lokman meséit s Etsz-Tszelebi művét. Mindkét kötet Tetty Nándor könyvkereskedése útján kapható, külön-külön 1 frtért. Kámory harmadik kötet arab gyűjteményre is hirdet előfizetést, az „Arab rózsák”-ra egy forintjával.

— „Történelmi lapok” czím alatt K. Papp Miklós, a kolozsvári „Magyar Polgár” szerkesztője márczius közepétől oly vállalatot indít meg, mely kizárólag a magyar történelmi foglalkozik s foladatául tűzte ki, minél több eredeti adatot bocsátani közre. Tárcazarovata pe-

dig irodalmi-történeti adatok számára tartatik fenn. A lap megjelenik minden héten egyszer. Ára egy évre 12 frt, félévre 6 frt.

— A „Hasznos mulattató” című vállalatból, melyet Dolinay Gyula szerkeszt, megjelent az új folyam első füzeté. Dolinay a népkönyvtárak megalakítását akarja e vállalattal előmozdítani, s zsenge ifjúság olvasmányait és ismereteit gyarapítani. A jelen évben a „Hasznos Mulattató” átlag 10 naponként jelenik meg három nagy ivnyi terjedelemben, s előfizetési ára postai bérmentes szétküldéssel egész évre, azaz: 32 kötetre 6 forint, félévre 16 kötetre 3 forint. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba, Budapest, József-város, kerepesi-ut 61. sz. alá küldendők. A vállalat megérdemli a szülők és tanítók figyelmét.

— A Kiszalud-lársaság az idén két pályázatot hirdet: Kívánatik a regény elmélete tekintettel a magyar regényirodalomra. Jutalma 100 arany. Benyújtása határideje 1874. október 31-dike. Kívánatik kisebb költői beszély, körülbelül 1—3 ivre terjedő; tárgya lehet akár történeti, akár mondai, akár jelenkori. Jutalma 50 arany. Benyújtása határideje 1874. december 31-dike.

— (Sz. J.) Hírlapirodalmunk 1874-ben. A „Vasárnapi Ujság” jelen évi számaiban közölt kimutatásainkat a következőkkel egészítjük ki:

212. **Légycsapó.** (Rimaszombat.) Humorisztikus hetilap. Szerk. és tulajdonos Handa Bandi. Ára 4 frt. (Keletkezett jan. 25-kén.)

213. **Erdélyi Múzeum.** (Kolozsvár.) Az Erd. Múzeum-Egylet igazg. választmányára megbízásból szerkesztő Finaly Henrik. Megjelen havonként. Ára 1 frt. 15 kr. (Keletkezett febr. 1-jén.)

214. **Székesfejérvári Figyelő.** Társadalmi, köznevelődési és szépirodalmi hetilap. (Székesfejérvár.) Szerk. és laptulajd. dr. Persz Adolff; laptulajdonosok és főmunkatársak Mendlik Alajos és Farkas Gyula. Megjelenik minden szerdán és szombaton. Ára 8 frt. (Keletkezett febr. 14-kén.)

215. **Független Polgár.** Politikai, köznevelődési, társadalmi és közgazdasági napilap Szerk. Rill József. Megjelenik hetenként hatszor. Ára a „Magyar Néptanító” és a „Gazdasági Figyelő” melléklapokkal 12 frt. (Keletkezett febr. 15-kén.)

Változások:
Magyar Tanúgy. Havi folyóirat. Szerkesztő dr. Heinrich Gusztáv és dr. Kleinmann Mór; kiadja Aigner Lajos. Ára 5 frt.

Magyar Néptanító. Tanügyi tanácsadó és ellenőr. A „Független Polgár” melléklapja lett a II. évfolyam 2. számmal febr. 15-én, melyre külön előfizetés nem nyitattik.

Megszűnt Lapok: (Megszűnt az év elején.)
3. **Tanulók Közönye.** (Megszűnt január 27-én a 4-ik számmal.)

Megjelenik ez idő szerint 211 hírlap és folyóirat magyar nyelven.

Közzétételek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia febr. 16-iki terméztudományi osztály-ülését legelőször dr. Hirschler értekezett a magzat látszervezetéről, nevezetesen a „látáshártyáról.” Aztán dr. Schenzel Guido az 1871-iki időjárásról terjesztett elő érdekes adatokat. Összehasonlításai a magyar korona tartományaira, tehát a szélesség 4° 31' s a földr. hosszúság 11° 4'-reterjednek. Hőmérséklet tekintetében 1871. év első hónapjai a normalisnál alacsonyabbak voltak. Csak Brassó érte el a normalis állást. Különösen ápril-május-junius hónapok hőmérséke a normalis alatt állott. Leginkább súlyos Debrecezen; legnagyobb volt Segesvárott. A havi hőmérséklet közti különbség legnagyobb volt Nyíregyházán, Segesváron, Losoncban; legkisebb Árva-Váralján. Ugyanitt volt a legnagyobb hideg 30. 3%, míg Pécsen csak 13. 1%. A légsúlymérő névze nincsenek a viszonyok oly jól kipuhatolva. Legnagyobbak a különbségek január és december hónapban; az ingadozás legkisebb a déli vidékeken s június hónapban. A légsúly átlagos évi ingadozása 34.4.

— A földtani társulat febr. 11-iki szakülésében Adler Károly értekezett a magyar bányászati és kohászati jelen állásáról, mely egyszerűsége miatt figyelmet érdemelt, hogy a bányáipar terén is tegyünk valamit. A Királyhágón túl különösen Hunyadban a virágzó bányák

ma már a legsiralmasabb állapotba süllyedtek; de egész hazánkban is évről évre hanyatlak ez, mert nem értünk a kohászathoz, s nincsenek szakképzett egyencink, s a selmeczi bányász-akadémiának alig van 40 hallgatója. Hogy a kohászati nálunk mily rettentően hátra van, arra nézve fölhozza Adler, hogy nálunk az érceben találtató fémeknek csak 5%-ka nyeregtik, míg 95% elvész, ellenben a külföldi kohászati az ércekből 95% fémét állít elő és csak 5%-ot veszít. És mennyi ércz-telep hever műveletlenül, egészen parlagon. Milliók és milliók rejtlenek ezekben és szállnak a levegőbe. Megjegyzendő, hogy Adler ur már-már alakított Erdélyben egy réztermelési konzorciumot, de mindössze 6000 frt tőkével nem boldogulhatott. Az általános érdeklődéssel fogadott előadás után K r e n n e r József egy még eddig Magyarországon elő nem fordult ásványt, a vasarsenatot vagy pharmacosideritet mutatja be. Ez Ujbánynán (Bárm.) találtatott egy trachyt üregben. Színe a smaragdúval versenyez, s ha hevítik, egyes pozitív, mások negatív villanyosságot fejtenek ki. Végül R o t t L. három kövületet mutatott be, melyeket Esztergomgyében Dorogon találtak.

— Az iparmuzeum javára hat vasárnap délután igen érdekes fölölasások lesznek a nemzeti muzeum dísztermében, hol a főrendiház üléshez. Az első fölölasás febr. 22-én kezdődik, s ezt megnyitja Keleti Károly beszéde az iparmuzeum keletkezéséről s földatáról és Pulszky Ferenc előadása: „a kisebb domborművekről” (érmek s vésett kövekről); márczius elején: Ipolyi Arnold „a műiparról az egyházban” s Xantus János „a japáni papiriparról, különösen a bõripar gyártásáról”; márcz. 8-kán Mudrony Soma „a műiparról, mint nemzetünk fennmaradásának tényezőjéről” s Henszlmann Imre „a filulákról”; márcz. 15-kén Keleti Gusztáv „a rajzolásról” s Rómer Flóris „a magyar cserépiparról”; márcz. 22-kén Horn Ede „az ipar védelméről” s Pulszky Károly „a himzésről”; márcz. 29-én Csepreghy János: „Ha Magyarországnak virágzó ipar kell, mire van szüksége a magyar iparnak, hogy virágzó legyen” s Greguss Agost „a stýlról”. A fölölasások mindig délután ötkor kezdődnek s a szóban levő tárgyakat a muzeum gyűjteményeiből eredetiben is bemutatják. Belépti díj földszintre egy forint, első karzatra 50 kr; mind a hat előadásra földszintre öt, első karzat harmadfél forint. A második karzat ingyenes lesz. Előjegyezni a belépti jegyekre Pulszky Károlynál a muzeum épületében lehet. Lesz különben mindig esti pénztár is.

— A muzeumi képtár történelmi arcképei újabb három darabbal gyarapodtak. Ugyanis a közoktatásügyi miniszter megengedte, hogy a pozsonyi főgymnázium tulajdonát képező három festmény, melyek közül kettő Pázmány Péter bírókat, egy pedig Káldy György biblia-fordítót ábrázolja, az országos képtárban helyeztessék el.

— A nemzeti torna-egylet, e folyton gyarapodó derék fővárosi intézet, mult vasárnap tartotta évi közgyűlését, ujra megválasztva egyhangulag elnöknek Matoly Elekét és alelnöknek Szontagh Ábrist. A mult évi pénztári kimutatás bevételül 17,750 frtot tüntet föl; e közt államsubventió 5000, Pest városától segély 1500, az államtól tornatanítás fejében 1600, tagsági díjak 3710, gr. Károlyi György alapítványa 1050 frt. A kiadások összesen 17,468 frtot tesznek. — 1874. évi költség. előirányzat 20,625 frtot vesz föl bevételül.

Egyház és iskola.

— Püspök-beigtatás. Román Miron, aradi görög keleti román püspök beigtatása e hó 15-kén ment végbe nagy ünnepélylél, melyen a hatóságok is jelen voltak.

— Rónay Jácint címzetes püspök a pozsonyi régi egyház kijávitására 1073 frtot ajánlkozott.

— Ezedi iskolák a katonák számára. Tekintettel azon körülményre, hogy a közoktatás között az értelmes elem újabbán örvendtesen szaporodik, a hadügyminiszterium a jövő évtől kezdve minden ezrednél külön iskolákat szándékozik állítani, melyekben magasabb iskolai és katonai tárgyak adatanak elő.

— Izraelita ösztöndíjak. Az orsz. izraelita magyar ösztöndíj-egylet részéről pályázat nyit-

tatik következő 13 ösztöndíjra: 1) Báró Eötvös József-féle 200 frtos. — 2) Podhrágyi Popper Lipót-féle 100 frtos. — 3) Dr. Oesterreicher Ede-féle 100 frtos. — 4—13) tíz 100 — 100 frtos egyleti ösztöndíjra. Ezen ösztöndíjakra pályázhatnak azon szegény, mőzes-vallásu, magyar tanulók, kik Magyarországon valamely magasabb tanintézetben szorgalom és jó erkölcsök egyleti ösztöndíjra. Ezen ösztöndíjakra pályázhatnak azon szegény, mőzes-vallásu, magyar tanulók, kik Magyarországon valamely magasabb tanintézetben szorgalom és jó erkölcsök által tűnnek ki. Ily magasabb tanintézetek: az egyetem, müegyetem, akadémiák, talmud-thora, a 7. és 8. felgymnáziumi osztály, főreáltanoda és a tanítóképezdek. Kellő bizonylatokkal ellátott pályázati kérvényeket legfőbb f. évi márczius 10-ig dr. Rózsay József kir. tanácsos urhoz, mint az egylet elnökéhez (országút 54. sz.) bérmentesen küldendők be.

— A jogtudori rang elnyerése végett e hó 6-án vitakozott a budapesti egyetemen a jog- és államtudományokból Végh Arthur, képzett fiatal journalista.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— Egy újabb gazdag kőszételepről írnak Erdélyből, melynek természeti kincseit a vasut van hivatva napfényre hozni. A kőszételep Brassótól 6 mérföldnyire a magyar keleti vasút Ágostonfalva nevű állomásánál terül; terjedelme négy mérföld, vastagsága 3—5 öl, s így körülbelül 25,000 millió mázsa kőszételep tartalmaz, tehát jóformán kimerithetetlen. A marosvásárhelyi bank már tavaly megkezdte itt a kőszén kiaknázását, s mert a kereslet folyton nő, a bank a folyó évben keskenyvágyú vasutat épít bányáitól a keleti vasút Ágostonfalvai állomásáig. E kőszételep jövőjére nézve döntő fontosságú a brassó-plőjei vasuti csatlakozás megvalósítása, mert ez esetben a romániai vasutakat innen lehetne kőszételep ellátni s az angol kőszételep kizsoritani, mi iránt a nevezett bank már alkudozik is a romániai vasutakkal. Jelenleg a szállítás Brassótól csak szekeresen s nagy nehézségekkel eszközölhető.

Balesetek, elemi csapások.

— Egy fiatal festő szerencsétlensége. Richter Zsigmond, ki Nagy-Szombatban a Ramming-ezrednél önkényes, ezélovészeten lévén a czéltáblától visszapatannó golyó bal szeméhez csapódott, úgy hogy az ifjú ennek következtében elveszté azt a fél szemét. Richter tehetséges festő, kinél nem rég a közoktatási miniszter a muzeum számára is rendelt meg festményt.

— A kholerával ismét ijeszgetni kezdenek a hírek Salgó-Tarjánból. Egyik hír szerint a mult hóban két munkás lett áldozata a lapangó betegségnek; másik hír szerint pedig pár nap előtt a Salgó-Tarjánból érkező vonat vezetője utközben kholera-beteg lett, és még mielőtt Pestre érkezett volna, koupéjában meghalt.

— A pantechnicon, London nagyszerű árucarnoka, melyekben butorok, ezüstneműk, festmények, kocsik voltak elhelyezve nagy számban, mult pénteken porrá égett. A tűz nagyságáról, s a benne fölhalmozott értékekről fogalmat nyujthat az, hogy a kár 13 millió frtot tesz.

Mi újság?

— Az uralkodót Szent-Péterváron mindenütt nagy kitüntetésekkel fogadják, s az orosz fővárosból érkező tudósítások szerint 5 felsége a nyilvános helyeken mindig a tömegek szives és zajos üdvözlésében részesül. Gr. Andrássy Gyula rendszeren honvédtábornoki öltözetben jelenik meg mindenfelé s általában a kisereben több magyar diszruha van, melyek festői szépségéről a „Golos” című lap nagy dicséreteket szól. Az uralkodó tiszteletére egymást érik a katonai tisztelgések, udvari ebédek, nagy hadi szemlék, s rendeznek vadászatokat is. Ó felsége meglátogat majd minden közzététele. Az ott időzés e hó 22-ig tart.

— A képviselőház elnöke, Bittó István minden szerdán estélyeket ad, melyre a képviselőház tagjai hivatalosak. Az első estély e hó 18-án volt, s miniszterek, képviselők számosan jelentek meg. A főrendiház is képviselve volt.

— Szláv és Tisza Kálmán. A lapok azt irták, hogy Szláv miniszterelnök már több látogatást tett Tisza Kálmánál, s természetesen azért, hogy Tiszával a koalicionális kormányt megalkossa. Midőn Szláv a 9-es albizottság ülésén megjelent, Tisza Kálmán

mosolyogva szólott hozzá: „A lapokból tudom, hogy már nehányszor voltál nálam. Igen sajnálom, hogy nem lehetett szerencsém, s hogy kártyádat sem hagytam nálam.” Erre mindketten nevettek, Szláv miniszterelnök hónapok óta nem volt Tisza Kálmánál.

— Jókai a héten elutazott Berlin felé. Utközben Bécsben, Prágában és Lipcsében is időzik néhány napot. Műveinek német kiadása iránt vagy Jankeval Berlinben, vagy pedig Brockhausall Lipcsében szándékozik végleges szerződést kötni. Jókai továbbá ez utjál alkalmu akarja venni arra is, hogy Waller Ferenc volt berlini színházigazgatónál, ki öt Pesten időztekor meglátogatta, viszontlátogatást tegyen.

— Erkel Ferenc „Hunyadi László”-jának 200-ik előadása ünnepély alkalmából az írók és művészek társasága jövő szerdán díszbevetet rendez a „Hungária” termében. A nemzeti színház személyzete pedig rendkívül díszes emléket készült adni Erkel Ferencnek. Az emlék antik stílusban készült nagy ezüst serleg, ugyancsak antik domborművű tálcán, mely mindkettő a bécsi világtárlaton ki lévén állítva, méltó elismerést nyert. Ezen kívül díszalvomot nyujtanak át neki a színház tagjainak arcképeivel.

— Az operaszínház tervvázlatának bírálatára alakított bizottság 8 szavazattal közöl 7 szavazattal azon ítéletet hozta, hogy a beérkezett 6 pályamű tervezői közül Ybl Miklós bizassék meg a végleges tervek készítésével. A bíró bizottság bírálatának szöszierinti szövege és a 6 beérkezett tervezetnek minden egyes lapja és részletei a képművészeti társulat termeiben f. évi febr. 28-ig bezárólag közszemlére vannak kitéve.

— Chorin Aron mellszobra. Aradváros érdemes rabbijának, néhai Chorin Aronnak sikerült mellszobrát készíttetni el az ottani izr. hitközség Aradi Zsigmond szobrásznál, s aztán a nemz. muzeumnak ajándékozta, hol e napokban helyezték el.

— A tisztviselői fizetések lefoglalása tárgyában a budapesti honvédegylet választmánya a képv. házhoz kérvényt intézett, s különösen a honvédtisztekre nézve kiemeli, hogy mily vizsás dolog az, midőn a közös hadseregbeli tiszt fizetése csak 300 frt erejéig foglalható le, míg a honvédtiszt fizetése lefoglalható egészen, csak 300 frt kivételével. A kérvény elmondja, hogy annak nincs semmi értelme, hogy az állam 300 frt erejéig tisztviselőnek szabadalmat ad, hisz ez összegből meg nem élhetni. Ennek folytán a választmány azt kéri, hogy az állami tisztviselőnek fizetését egyáltalán ne lehessen lefoglalni, sem pedig ellenök, ha magán vagyonnuk nincs, csődöt kérni.

— Gyűjtések Svájcban a magyar inségesek javára. A zürichi magyar egylet, összeköttetésben tevén magát Schindler Escher ural, a zürichi magyar-oszt. konzul, b. Eötvös személyes barátjával, úgy szintén a pesti svájci konzul Keller ural, gyűjtéseket indított meg a magyar inségesek javára s az erre vonatkozó fölhívást közli minden svájci lap. Zürichben Fäsi-Hurter ur, a bizottság elnöke, veszi át az adományokat. A „Tageblatt der Stadt Zürich”-ben megjelent felhívás kiemeli a Magyarország által a svájci szülőkölődőknek 1868-ban gyűjtött segélyt, valamint azt, hogy Winterthur kantonban a magyar inségesek javára már 3600 frankot gyűjtöttek.

— Magyar jelmezek Brüsszelben. A belga királyné (Henriette főhercegnő, néh. József nádor leánya) számára nemrég egy teljes magyar parasztleány-öltözetet küldtek el Budáról Brüsszelbe. Ez öltözet csak mintául szolgált nagyobb mennyiségű hasonló magyar öltözetekre, melyeket a brüsszeli magas arisztokrácia még a farsang alatt használni szándékozik.

— A budai várba vezető gőz-sikló ama minitáját, mely a bécsi tárlaton is ki volt állítva, Rómába vitték, hol egy építendő hasonló hegyi pályára számára használnák.

— Kolozsvár polgármesterének Simon Elek választott meg 73 szavazattal 6 ellenében, melyet Medgyesi Tivadart volt helyettes polgármester kapott. A választás estéjén Simon Eleknél fátyklyás tisztelgés is volt.

— A feledhetlen Schmerling lovag nem a felöl ismeretes nálunk, hogy szeretné a magyarokat.

Szép leánya: Thusznela azonban egészen más szemmel nézhetné a magyarokat, mert egy magyar ifjút: Rohonczy földbirtokost ajándékozott meg szívével, s meg is lesz a lakodalom a jövő hóban. Ha Schmerlingnek, mint államférfiúnak nem is okoztak semmi örömet a magyarok, mint apának sok örömet szerezhetnek még magyar unokák.

— Fejedelmi kegy. Az öngyilkossá lett Gablent tábornok özvegye pár nap előtt kihallgatáson volt a felségénél és bemutatta gyermekeit is. Az uralkodó buzditotta a gyermekeket, hogy atyjuk emlékéit mindig tiszteletben tartásák, és végül saját magán pénztárából évi nevelési járadékképen 6000 frtot utalványozott a gyermekeknek.

— Ismét egy nagyuri birtok. Herzfelder Zsigmond, mint írják, közelebb vásárolta meg gr. Almássy Taszilónak tiszavidéki kengyeli birtokát 450,000 frttól. A birtok 2250 holdból áll. — Az „uj emberek” lépnek a régiék helyére lépten-nyomon.

— Három egyzerre. Az aradmegyei Kerülsön egy szegény oláh asszony egyszerre három egészséges leányt szült. A család olyan szegény, hogy eddig is jótékonyaság után tengődött.

— Úszó színház. Bergher Lajos vállalkozó engedélyt kért a belügyminisztertől, oly színház építhetése, mely hajón lenne föllállítva, s abban különféle mutatványokat tartana. Evvel a színházzal aztán Pozsonyól Zimonyig uszkálna.

— A chignon. Egy haj-kupezet vetődött nem régebben a szépmegyeyi Hobgart közséjén. A férfiak a malomnál épen vízvezetéssel voltak elfoglalva, s a kupezet minden akadály nélkül rábeszélte az asszonyokat és leányokat, hogy hajukat engedjék levágni. Negyvennél többet nyírt meg így, s mindeneknek egy aroszt vagy kendőt adott, aztán elhordta magát; szerencsésére, mert a hazatért férfiak fölbőszültek, s kutatni kezdték. Sokan aztán az ily nőket nem is akarták befogadni házukba s most is foly a patália.

— Eltűvett patkány-méreg. Egy szilasi pór a napokban Miskolczon patkány-mérget vett, hogy pusztáján a számtalan patkányt elpusztítsa. A gyógyszerárú azt tanácsolta a pórnak: készítsen jóízű tésztát s abba vegyítse a mérget, hogy annak hatályosabb legyen. A pór engedelmekedett, s az elkészített étellel kocsián tanyájára indult. Utközben néhány szegény legény megtámadta, megkötözte s a földre dobta. Azután átmozdították a kocsi, s megtalálván a fűszerezett tésztát, megették. Természetesen a méreg hatott, s a rablók, mint mondják, meg is haltak.

— A himlő és roncsoló toroklob sokfelé kezd dólni, nevezetesen Temesben, Torontálban, Baranyában, Kecskeméten, sőt jelentkezik e csapás már a főváros némely részeiben is. Nem egy közséjben oly mértékben lépett föl a himlő, hogy az iskolákat be kellett zárni.

— Egy igazgató-tanácsos elfogatása. Káln Henrik ezelőtt igazgatója, mult évi május óta pedig igazgató-tanácsosa a bukott győri hitel-és zálogkölesző-intézetnek, a győri törvényszék távirati megkeresése folytán, bécsi magán-szállásán család miatt elfogatott és mihiely határozott vád fog ellene fölhozatni, ki fog adatni a magyar hatóságának.

— Szabad lábra helyezte a törvényszék Ká-nitz Mór, a ferenc- és józsefvárosi takarékpénztár alelnökét, miután több előkelő czég a megszabott biztosítékot letette érte.

— Elhalasztott sorshuzás. A nőképző-egylet nagy ezüst nyerevényű-sorsjátékának huzása a kedvezőtlen pénzüszonyok miatt márczius 31-ről a jövő é márcz. 4-ikére halasztott.

Halálozások.

Nagy Jenő, 184° honvédezerede, egyike szabadságharcunk kiválóbb vitézeinek, elhunyt Ujpesten 61 éves korában, s nagy részvét közt temették el. A boldogult a legszerényebb férfiak egyike volt, s midőn a közviszonyok 67-ben jobbra változtak is, nem csillogtatá érdemeit, hanem serény munkájával, s kis működési körben (mint a lóvonatu társaság pénztárnoka) keresett foglalkozást.

Arányi Antal, volt honvédnagy, elhunyt febr. 19-én Budapesten, s egykori bajtársai ünnepélyesen temették el.

Rajky Zsigmond, jeles pomologus, egykor a kaporonai járás bírója és Zalamegye táblabírója, e napokban elhunyt s vasárnap temették el Felső-Rajkon.

Merey György, ismert és becsült fővárosi kereskedő, elhunyt 49 éves korában.

Mérey Károly, Kőszegh, Sopron, Rust és Kismarton városok főispánja, elhunyt Zágrábrban.

Weisz József, budapesti ékszerész, s az izr. kézműveslegyet igazgatója, elhunyt a lefolyt héten, 44 éves korában.

Hartil Ferenc, a temesvári kath. főgymnázium igazgatója és az ottani kegyes tanító-rendi társház főnöke, ki 30 év óta működött Temesvárott, f. hó 11-én, élete 60-ik évében elhunyt.

Bossányi Ferenc, földbírtokos Kis-Bossányban, Nyitra megyében, 88 éves korában elhunyt. Köztisztelben állott férfi volt.

Kovács Dániel, Debreczen egyik tekintélyes polgára, elhunyt 57 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Major Ferenc székeshérvári polgár 52 éves korában; Sturm Titusz volt honvédszázados Kolozsvárt 66 éves korában; Vlasicz Rezső keszthelyi járásbírósi irnok 43 éves korában; Doria Lőrinc, Szegvárd előkelő polgára, 75 éves korában; özv. Zboray Jánosné, Zboray Béla ismert fővárosi ügyvéd édes anyja, 66 éves korában; özv. Korláth Ferencné szül. Szomjasy Mária Kis-Várdán 67 éves korában; saárdi gr. S m s s i e h Amália Schiller báróné e hó 14-én Gracóban.

Bécsben gr. Wr b n a Rudolf, es. kir. fővádszemeszter és az osztrák urakháza tagja, hunyt el 71 éves korában, e hó 12-én.

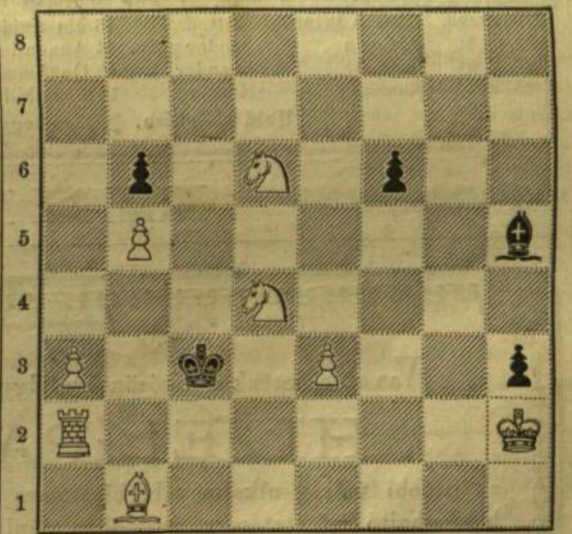
Szent-Pétervárról pedig Lüders Sándor orosz tábornok halálát jelentik. Szabadságharcunk elnyomására Lüders az erdélyi részekben működött az orosz hadakban, s ő alatta vivatot a segesvári ütközet is, melyben Petőfi elvesztett. Lüders még a keresztes leigazásában is tevékeny részt vett.

SAKKJÁTÉK.

742-dik sz. feladvány Pap Dezsőtől

(Miskolczon.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

A 737-dik számú feladvány megfejtése.

A nagyszombati remetől.

Vil. 85t.

1. Vg8—b8 stb

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. Gelsén: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csapén: Mayer Károly. — Csáczán: Piek Mór. — A pesti sakk-kör.

Hibajegyzítés: A mult számban közölt sakkfeladványban (Kistner B-től) a királyok helyett tévedésből vezérek nyomtak le, a mit ezentúl kijeztünk.

Statisztikai jegyzetek.

— A magyar birodalom összes gabnatermelése közönséges éveken 120 millió mérőre rug, különös jótérrel egész 150 millióig emelkedik, rossz terméskor pedig alig üti meg a 100 millió mérőt, ilyenkor aztán nemcsak 80 millió frt értékű kivitelünk marad el, hanem még, mint az idén is, külföldre szorulunk gabonáért. — Egyébiránt buza átlagos számítással terem hazánkban évenként 38°;

millió, rosz 25 1/2 millió, árpa 18 millió mérő, zab 24 millió, kukorica 31 millió mérő, összesen 126 millió mérő. — Bor 12 millió akó. A búzának legmagasabb ára e számadban 1873. jun. 19-én volt köbfe 15 frt 58 kr., legkisebb ára pedig 1826. máj. 8-kán 1 frt 78 kr. A legközelebbi értékelés szerint azonban, a fővárosi áru- és érték-tőzsde decz. 31-én föltett hivatalos jegyzete szerint, a pesti 35 fontos búzának mérője 7 frt 95 kron, és így köbfe 15 frt 90 kron kelt.

— A körmöcbányai pénzverdében 1874. évben 7,331,462 darab pénzt vertek 4,482,851 frt értékben. És pedig 244,505 darab 20 frankos aranyat 1,980,490 frt 20 kr., 2,304,520 db ezüst 1 frtost 2,304,520 frt; 1,066,053 darab 10 kros váltópénzt 106,605 frt 30 kr. 3,703,000 db 1 kros rézpénzt 37,030 frt értékkel.

— Biharmegye legnagyobb adófizetője: Lipovniczky püspök, ki 30,586 frt 55 krt fizet; utána következik: Schwarcz Ábrahám 9696 frt 55 kral; Tisza Kálmán bihari adója 5985 frt 82 kr.

Nyit-tér.

Egyn most jelent meg és azonnal megküldhetjük:

Benedek Aladár

„Árnyak, Sugarak“

című

legújabb (1871—1873) költeménygyűjteménye, a költő rézmetszészű műveivel.

A csinos kiállítású könyv (288 lap) megrendelési ára: füze 2 frt; diszkötésben 3 frt. Bolti ára drágább leend. Utánvételek is

szívesen fogadtatnak. A megrendelések legfeljebb február végéig érvényesek (Pest, váci-utca 18.) bérmentve intézendők, melyeket azonnal postára teszünk.

Szíves gyűjtők 8 példány után egy füzött, és 12 példány után egy diszkötésű tisztelet-példányba részesülnek.

Kedvezmények. Ki e könyvre előfizet, az a szerző eddig megjelent s még kapható műveit füze 7 frt 50 kr. bolti ár helyett 5 frtért, és aranykötésben 11 frt 70 kr. helyett 8 frtért szerezheti meg az alkalmossal.

A kinek szerző eddig megjelent műveinek valamelyike hiányzanék, azt ez alkalmossal minden előfizető kedvezmény-áron megrendelheti és pedig:

„Költemények“ czim alatt (2 kötet, 1866) 3 frt bolti ár helyett 1 frtért.

„Ujabb költemények“ czim alatt (1 kötet, 1868) 1 frt 30 kr. bolti ár helyett 1 frtért.

„Legújabb költemények“ czim alatt (1 vastag kötet, 1870) 1 frt 50 kr. bolti ár helyett 1 frtért.

„Hulló levelek“ czim alatt (szinezett czimképpel, kötve) 1 frt 40 kr. bolti ár helyett 1 frtért.

„Czeecil levelei“ (különösen nők számára) 1 frt 30 kr. bolti ár helyett 1 frtért.

Aigner Lajos könyvkereskedése.

(Pest, váci-utca 18. szám.)

Nemzeti színház.

Péntek, febr. 13. „A krakói barátok.“ Vigjáték 4 felv. Irta Rákosi Jenő.

Szombat, febr. 14. „Bánk bán.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerzte Erkel Ferencz.

Vasárnap, febr. 15. „A szökött katona.“ Nép-színű 3 felv. Irta Szigligeti.

Hétfő, febr. 16. „Az új emberek.“ Vigjáték 4 felv. Irta Toldy István.

Kedd, febr. 17. „A proféta.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzte Meyerbeer.

Szerda, febr. 18. „Rendkívüli előadás.“ Vigjáték 1 felv. Irta Degré. — „A váró teremben.“ Vigjáték 1 felv. Irta Müller H.; ford. Sz. K. — „A szép molnárné.“ Vigjáték 1 felv. Irta Mellesville és Duverrier; ford. Somolki.

Csütörtök, febr. 19. „Az álarcos bál.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzte Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

— „Szomorú ház.“ Az a legszomorúbb benne, hogy egészen üres, pedig ugyancsak hosszú és széles is.

— „Az özvegy.“ Ha a „Hontalan“ nem volna, (persze, ha az nem volna, ez sem született volna meg,) akkor csinos és közölhető versnek mondanók: ámbár a megoldás a két végstrófában inkább a férfibánat, mint a nőiség hangja. A másikban, hosszúságához képest, kevés van. De van mind a kettőben elég gyakorlott verselés, olykor szerencsés kifejezés; van eszme, érzés itt-ott, egyszerű oly tulajdonok, a melyekkel sikerültebb dolgozatok is lehet kilátás.

— J. Gy. „Hazafelé.“ Nem rosz; de nem is jó. Főképp pedig költészet nincs benne. Nem adjuk.

— M. Vid. K. B. A kérdezett rajzművész, ki a lapunkban megjelenő arcképeket rajzolja s egyszersmind rézbe is tud metszeni, Haske. Lakása: Budán a Rózsahegyen, a Piffel-féle villában van.

— Vizelet. K. J. A tudósítást a kiadó-hivatal küldte, s nem a szerkesztőség, a mely — máint már sokszor kijelentettük — a lapok szétküldésével nem foglalkozik s nem is foglalkozhatik.

TARTALOM.

Michelet Gyula (arckép). A beteg. — Tellmarch. — Oroszországi ruthén pásztorok (képpel). — Szentpétervári képek (két képpel). — A helybeli és általános halál. — Fiddletowni történet. (folyt.). — Egyveleg. — Melléklet: Hugo Viktor legújabb regénye. — II. Jozsef császár utazása Oroszországban 1780-ban. — Michelet és a magyarok. — Irodalom és művészet. — Mi újság? — Halálozások. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakjáték. — Heti naptár.

Felolvas szerkesztő Nagy Miklós. (L. csokor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november, december) and days of the week, listing religious and public holidays.

HIRDETÉSEK.

Advertisement for 'HITEL-PAPIROK' (Credit Papers) by Glatz, Holzwarth és Schubert. Text describes the benefits of the papers and provides interest rates for various terms.

Advertisement for 'végeladása szőnyeg-raktáramnak' (Final liquidation of rug warehouse) by Poll János. Includes address and contact information.

Advertisement for 'HIMFI SZERELMEI' (Himfi's Sewing Machines) by Kisfaludy Sándor. Lists features and prices.

Advertisement for 'Lőrincz István' (Lőrincz István) a specialist in leg bones. Includes address and details of services.

„Árpád“ budai keserűviz-forrás Strassenreiter Ignácze.

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal-tatik:

Table listing mineral water components: Kénsavas Magnesia (18,0655), Kénsavas Natron (18,6546), Kénsavas Kalium (0,0191), Chloronatrium (1,5820), Szénsavas Natrium (0,0862), Szénsavas Calcium (0,9865), Szénsavas vas (0,0058), Timföld (0,0155).

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal-tatik:

Table listing mineral water components: Kovasav (0,0145), Jodnatrium (0,0091), Szabad szénsav (0,327 k. e.), Egy bécsi font = 32 lat víz tartalmaz bécsi szemerekben 302,6825 szilárd alkot-részeket. MOLNÁR JÁNOS vegyész s a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja.

Az „Árpád“ budai keserűvíz-forrás a következő betegségekben próbáltatott már meg, s használtatott kedvező eredménnyel: 1. Mindazon betegségekben, melyek a lomha székürülésből származnak. — 2. Az altesti hő-szenv, s annak utóbetegségeiben, mint a lépnek vérrrel túlterheltsége, az altesti mirigyek, valamint az aranyérel. — 3. Az összes emésztőszervek nyálkahártyájának fájdalmában, idült hurut (meghülés) s a nyálkának túlságos elklübb-ítésével. — 4. A tüdőnyálkahártya idült betegségeiben. — 5. Eredetleges bőrfájdalmakban, melyek a nedvek megrongált minőségéből s a vérnek torlódásából származnak. — 6. Kőszvény s tszazkagatásnál. — 7. Azon összes esetekben, hol vértörődások által az emberiség testének nemese részét ellen, szédülés, főtájtás, szivdo-bogás s mellgörsök idéztetnek elő. — Kitélő hatóhatóságot gyakorol továbbá nőknél a havi DISMENORHEA s AMENORHEA, s mirigydaganatok esetében.

Advertisement for 'Lukovits József-féle fűszer-, thea-, rum- és borkereskedés' (Lukovits József's spice, tea, rum and wine trade). Lists various goods and prices.

Advertisement for 'DE GERANDO ÁGOSTNÉ GROF TELEKI EMMA GÖRÖGORSZÁGI LEVELEI' (Countess de Gerando Agostina Teleki's Greek Letters). Includes details about the book's content and price.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, Budapest (egyetem-utca 4 dik szám) megjelentek és kaphatók:

Advertisement for 'GAZDÁSZATI KÖNYVEK!' (Agricultural Books). Lists various books on agriculture, animal husbandry, and beekeeping with authors and prices.

174 (2-6)

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váci-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghírneveesebb gyáraiból jótállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

A „Franklin-társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

NÉPSZERŰ

SZŐLÉSZETI ÉS BORÁSZATI KÉZIKÖNYV.

Vegytani és köztapasztalatok nyomán írta
dr. PERLAKY MIHÁLY.
Számos fametszvényvel.

(Nagy 8-rét, VIII, 192 lap.) — Füzve ára 1 ft. 50 kr.

Tartalom: Előszó. Első rész. Borvegytani előismeretek. Második rész. Szőlőművelés. Harmadik rész. Pinczegazdászat. Első fejezet. A borkészítés. Második fejezet. A borkezelés.

E könyv a bortermelés minden ágát alaposan és népszerűen tárgyalja; tehát a szerző által mult évben irt és pályajutalmazott borászati kézikönyvet átdolgozva, itt kiegészítve, ott bővítve, újabb eszmékkel és gyakorlati utmutatásokkal czélzertűsítve, gazdagítva, magával a szőlőműveléssel egészíti ki, hogy borászaink, kik szőlőműveléssel is foglalkoznak mind a szőlő, mind a borművelés lehetőleg teljes tanát ugyanazon tudományos alapon fektetve bírassák.

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázat hirtetik.

Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 133. §-ban előirt képeitvényt tartoznak igazolni.

A betöltendő állomáshoz a növendékek fölügyeletén, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelezettség van csatolva, — melyre nézve a tantárgyak beosztása a városi iskolaszéknek tartatik fenn.

Ez állomáshoz a tandoánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 2% levonással) van csatolva.

A pályázatok az iskolaszék elnökéhez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandó tartozik állomását f. é. apr. 12-én elfoglalni.

E határidőre nézve halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni.

Szentes, február 10-én 1874. **Csukás Benjámin,** az iskolaszék elnöke.

A „Franklin-társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható

ÖT HÉT LÉGHAJÓN.

Utazás Afrikában.

Jules Verne „Cinq semaines en ballon“ című műve után.
Számos fametszvényvel.

(8-rét, XIII, 158 lap.) — Füzve ára 1 ft. 20 kr.

Ugyanezen szerzőtől jelent meg:

UTAZÁS A HOLDBA

ÉS A
HOLD KÖRÜL.

(8-rét, 114 lap.)
Füzve ára 1 forint 20 krajczár.

legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltólaz ellen.

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerész-től Zombán Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jöhíru gyógyszeriarában.

A hamisításoktól óvakodni kell!

Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 135 (14-0)

Jutalmazva a bécsi világkiállításon.

Frankenberg technikum.

Magas technikai skatnoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés és mászaki vegyten számára. Egyszerűsrend előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának Táplaház. — A tanfolyam kezdete: aprilis 15-én és október 15-én.

Prospektusok minden könyvárus, s ingyért a Technikum igazgatósága által. 170 (2-5)

Budapest, márczius 1-én 1874.

9-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félre 3 ft. XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 15 krajczár; többszöri iktatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad Bécsben: Öppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

ERKEL FERENCZ.

okáig emlékezetes lesz az az ünnepély, melynek a nemzeti színház febr. 24-én este színhelye volt. A magyar irodalomban eddig hallatlan eset: egy magyar szellemi termék kétszázadik előadását érte meg. Erkel Ferencz „Hunyadi László“ című dalművének 200-dik előadását ünnepeltük.

Valóban nincs benne túlzás, ha azt mondjuk, hogy ez emlékezetes est nem egy ünnepelt ember és zeneköltő öröminnepe csupán, hanem valóságos kulturhistóriai momentum.

Ezer meg ezer eszme tolu az ember agyába egy ily művészeti ritka mozzanat előfordultakor. A művészet itt is érvényesíti érzékitő hatását s fejlődésével tükrét nyújtja a nemzet fejlődésének, előhaladásának egyéb téreken is.

sendő benne a gyöngyöket, hogy azokat a megtisztult műzles verőfényes világára hozza föl s a magasabb művészet napsugarainál ragyogtassa.

Igy lett meg a magyar magasabb műzene, az eredeti magyar dalmű, csekély csirából ma már erőteljes fáva felnöve, melynek gyökerei mélyen benne rejlenek a nép, a nemzet kedélyvilágában, míg koronája föl magasra nyulik, s ma már nincs kétség benne, hogy jövője van, hogy fejlődésre képes, s elérendi egykor ama fokot, melyen az olasz és német műzene áll.

Egyik biztosítéka e keesgetető föltevésnek a február 24-ki ünnep, melyen az ünnepelt zeneszerzőnek. Erkel Ferencznek

először 1844. jan. 27-én, tehát 30 év előtt színre került „Hunyadi László“ ja 200-ik előadását érte meg. Ily kort megérni, annyi idő, annyi előadás után szépségből, vonzerőből nem veszíteni, hanem akkor is melegíteni és lelkesíteni: valóban csak örök becsü, örök életre hivatott szellemi termékeknek adatott. S ha a „Hunyadi László“ dalmű első előadásán egyszerre a muzsák fölkezt fiává avatta költőjét, egyszerre elfoglalta, rohammal bevette a művészetnek eddig megszálva csak idegen remek által tartott magaslatát, — ha mint a futó tűz, egyszerre elterjedtek hanghullámai mindenütt, a hol magyar szó zeneg és magyar érzés lángol, ha ez első előadásról

ERKEL FERENCZ.